

Usposabljam mlade ljudi za naloge družbenega upravljanja

Govor dr. Miloša Zanka ob prvem okrajnem dnevu prosvetnih delavcev
v Mariboru

»Pridružen sem čestitkam in se zahvaljujem za možnost, da pokažemo neke aspekte za reformo šolstva, ki vnašajo najnovejša prednjačenja. V okviru vprašanja šolske reforme je morje problemov, vendar se bom osredotočil na eno temo: Družbeni aspekti šolske reforme, torej vplivu šolske reforme na družbo in obratno. Pokazati hočem vodilno idejo šolske reforme in na drugi strani, kakšni problemi so, po našem mišljenju, povezani z njo.«

V nadaljevanju je dr. Zanka poseben poudaril te misli: Načelo enotnega šolstva je izzvalo vsepovsod pogljobljene razprave. Za nas ta različna gledanja sama po sebi niso osnovni problem šolske reforme. Korenina je v različnih pojmovanjih vloge naše družbe in nje tendence glede na njen nadaljnji razvoj. Pri končni odločitvi o vprašanju šolske reforme so v skrajni liniji odločilne tiste, ki so važne za linijo našega nadaljnega družbenega razvoja in njegovih težnj. Naša naloga pri reševanju problema šolske reforme je ta, da najdemo v njej adekvatni odsev za vse globoke razlike in spremembe, ki so se vršile, oziroma se še vrše v naši družbi.

Zastopniki teze, da so bistvene reforme v našem šolstvu nepotrebne, nehoti izražajo s tem mišljenje, da se ni v naši družbi nič spremenilo, da ni bilo v njej nobenih bistvenih preobrazb. Nekateri se spet pričakovati, da bodo neki novi predpisi ustvarili novi šolski sistem. Toda to, kar je sprejela kot osnovo za šolsko reformo naša ljudska skupščina in Zavod za reformo šolstva, so samo osnova za zanesljivo orijentacijo, a je daleč od tega, da bi se z njo predpisovale potankosti. Preobrazba v naši družbi se je komaj začela. Ti novi predpisi pa morajo odsevat tudi v šoli. Posredovalci teh procesov mora biti prosvetni delavec. Pri tem je odločilno družbeno gledanje prosvetnega delavca, njegova globoka marksistična zavest. Ta pa ne sme biti samo emocionalno pogojena, ampak mora koreniniti na konkretnem delu, na globokem razumevanju tendenc družbenega razvoja. Zavedati se moramo, da bo ta mladi človek, ki ga imamo v elementarnem razredu, živel še preko leta 2.000 in ga moramo izobraževati in vzgajati za njegovo bodočnost, česar nam brez marksističnih dialektičnih pozicij ni mogoče dosledno izvesti. Ako torej hočemo konkretno reševati vprašanje šolske reforme, se moramo v prvi vrsti zavedati, da so pravilni družbeni pogledi in osnove pri tem najvažnejši in najbolj odločilni.

Zato lahko mirno trdimo, da je sedanji šolski sistem anahronizem in bi bila tak anahronizem tudi šolska reforma, ki bi se naslanjala na ta sistem, ter bi se naslanjala na politične predpostavke, ki so se v naši družbi prežvele. Toda če pravimo, da je naš sedanji šolski in pedagoški sistem anahronizem, ni s tem rečeno, da podcenjujemo vse tisto, kar je bilo v preteklosti pozitivno. Vedno pa moramo imeti pred očmi značaj družbenih odnosov in njih razvoj, odvisen od proizvodnih sil in smeri razvoja teh sil.

Predavatelj je povelil tudi o položaju strokovnega šolstva, visoke šole ter o njunem razvoju v pogledu naših družbenih odnosov in pedagoških principov v okviru novih oblik našega materialnega in kulturnega življenja, kar vse so usodna vprašanja za razvoj naše države.

Ako bi hoteli formulirati vzgojne cilje našega šolstva, bi to povelili v formulaciji: OSNOVNI POGOJI IN CILJI NAŠEGA ŠOLSTVA JE USPOSOBITI MLADE LIUDI ZA NALOGE DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA. Kaj to pomeni? Nekateri že vedno menijo, da je v tem cilju obsežno le poznavanje organizacij in mehanizma našega družbenega življenja. Toda pojem družbenega upravljanja je le skupni imenovalec za nov način družbenega življenja, ki temeljito preoblikuje vse stare forme družbenega življenja, vse stare oblike mišljenja, ki pomeni novi družbeni položaj in novo družbeno obliko, kar je historičnega pomena. Današnji demokratični mehanizem je šele prvi korak k novi družbeni organizaciji in k novim oblikam, kakršni je n. pr. proces o odmiranju države I. p. Ta proces so začeli temeljito reševati v relaciji svetovnih dogodkov. Oktobrska revolucija pomeni nov prodor v državne formacije kapitalističnega sistema. Zvesta aktivnost delovnih množic na

vseh področjih našega družbenega življenja, vsega, kar smo pri nas začeli, vnaša nove odnose med ljudi. Tragedija je v tem, da ponekod organizirani birokratski sistem zavira nadaljnjo aktivnost mas, dejstvo, da je potreben velik boj za zmago resničnih socialističnih sil v svetu. Le s pravilno vzgojo moremo usposobiti ljudi, da bi mogla naša generacija izvojevati bitko za pravilne družbene odnose. To pa je v mnogem stvar prosvetnih delavcev, ki s pravilno vzgojo vodijo množice od le emocionalnega k zavestnemu patriotizmu, ki mu je osnova razumevanje konkretnih družbenih nalog ter aktivno sodelovanje pri njih reševanju. To bomo našli dosegljivo v okviru osemletnega obveznega šolanja, ne glede na to, da je v pogledu reševanja tega problema še množica nejasnih elementov, kar pa je povsem normalen pojav.

Predavatelj je navedel argumentacije, ki govore proti enotni 8-letni šoli, med katerimi je skrb za pakiranje strokovno izobrazbo, ki da je s tem prikrivanja. Ta argument izvirja iz preživelih družbenih odnosov, ki so delili ljudi na manualne in intelektualne delavce. Družbeno upravljanje ne loči ljudi ne po diplomah, ne po šolah, ampak po kvaliteti in družbeni zavesti. Dotaknil se je tudi zaključkov diskusije društva visokokvalificiranih profesorjev in znanstvenih delavcev o težah komisije za šolsko reformo (Prosvetni delavec, 11. maja 1956) v katerem je izražena želja po dotoku nadarjenega in kvalitetnega kadra na univerze, kakor da gre za to, da tvorimo neke elite. »Mi smo že za višji nivo izobrazbe, ampak

ne zaradi univerze, ampak zaradi onih, ki ne gredo na univerze zaradi bodočih delavcev. Nova vloga, ki jo ima delavski razred, bo dosežena s tem, da ga bomo intelektualno dvignili; 8-letna splošnoizobraževalna šola ima nalogo tej množici dati solidno in, če treba, še večjo izobrazbo.

Zanimaj čenoto šolo pomeni zapirati oči pred resnico, ki se kaže v vsem družbenem življenju, da namreč množice ljudi v družbeno upravljanje ter z življenjsko vzgojo mlade generacije v smislu omejenega vzgojnega cilja se že podirajo preradne odnosov, ki jih je bil postavil stari družbeni red kapitalistične družbe.

Boj proti enotnemu šolstvu pa je tudi zgolj iz razvoja tehnike nemisljen in nezadajski. Nehalen razvoj tehnike nas sili k temu, da damo 8-letni splošnoizobraževalni šoli značaj najboljše občezobrazovalne šole, ki bo upoštevala tudi politično vzgojo, kar je ilustriral na primeru iz šolstva SZ. Bodoča strokovna šola — pri kateri se je dalj časa zadržal — ne bo posredovala le tehnike dela, ampak bo tudi skrbelo za to, da bodo učence vse tehnološke procese in spremembe tudi razumeli. Zato so potrebni v strokovnih šolah taki strokovnjaki, katerih delo ne stoji na starih vajenskih odnosih. Taki strokovni učni

kadri pa se bodo lahko vzgojili le — in v tem je bistvo — ako jih bomo vzgajali v okolju, v katerem bo tudi pozneje delal, to je v delavnicah, kjer bo dobil pravičen odnos do dela, do strojev, do materiala, kjer se mu bo razvijal tudi intelekt, s čimer se bo povečala tako kvaliteta izdelkov kakor kvantiteta storilnosti, obenem pa privzgojili taki družbeni odnosi, ki odklikujejo socialističnega človeka, zavestnega sodelavca v družbeno upravljanje. Tudi industrijske šole se morajo postaviti na višji nivo ljudske zavesti in delovne prakse. Tudi tu velja kakor povsod: ne fraze, ampak praksa!

Iz teh pozicij si zamišljamo novi šolski sistem zelo enostavno, čeprav bo prišlo do realizacije tu prej, tam kasneje. Vem, da v Sloveniji proti enotnemu šolstvu v bistvu ni ugovorov. Stojimo na stališču, da bodi 8-letna obvezna šola solidna izobrazovalnica delovnih množic, ki daje istočasno solidne temelje družbene vzgoje. Na tej osnovi bo slonela mreža raznolikih šol, pri čemer ni treba gimnazij opustiti, ampak je osnovno to, da se reformirajo v smislu naših družbenih tendenc.

Se enkrat je omenil univerze, ki so potrebne reforme in katerih sistem se je kljub doloceni prednostim preživel, ker je premalo dinamičen glede na vse družbene spremembe in razlike. Ponekod se razprave o problemih univerz preveč sučejo v zatranem shematiznem krogu.

Zvezna komisija za šolsko reformo upa, da bodo projekti, ki bo dan v javno razpravo v prvih dneh marca 1957, izpopolnilo mnoge konstruktivne pripombe v smislu iznesenih pogledov na reformo naše šole, izdani pa bodo tudi nadaljnji projekti o gimnazijah, predšolskih ustanovah, splošnega šolstvu in izobrazovanju odraslih, da bi s tem omogočili vsem povedati svoje pripombe in vnesti konkretno predlogo iz izkušenj svoje prakse.

Redno šolanje tehnikov in mojstrov

(visokokvalificiranih delavcev) iz vrst delavcev v ljubljanskem okraju

Kvalificirani delavci imajo možnost, da se redno šolajo za tehnike in mojstre (visokokvalificirane delavce) v posebnih delavskih oddelkih Tehniške srednje šole in Ekonomske srednje šole v Ljubljani in v drugih delavskih šolah, ki so prikjučene Tehniški srednji šoli in Gradbeni srednji šoli v Ljubljani. Visoko kvalificirane delavce vzgaja tudi Podkovska šola v Ljubljani. Poleg tega šola po na Ekonomski srednji šoli in Gozdarski srednji šoli še posebej dveletni pripravljalnici tečaj, kjer se delavci, aktivisti NOB, pripravljajo za opravljanje privatnih izpitov na teh dveh šolah. V letošnjem šolskem letu bo začela delovati tudi redna dopolna ekonomska srednja šola, ki bo pripravljala kandidate iz vrst bivših borov in aktivistov za privatne izpite na vseh ekonomskih srednjih šolah v Sloveniji.

Tehnična srednja šola	Število oddelkov	Število učencev m. ž.	Skupaj
Strojni odsek	I	1	41
"	II	2	49
"	III	1	20
Elektroodds.	I	1	40
"	II	1	34
"	III	2	15
Skupaj	8	199	199
Ekonomska srednja šola	II	1	29
"	III	1	22
"	IV	1	11
Skupaj	3	62	23

Vseh delavskih oddelkov na Tehniški srednji šoli in Ekonomski srednji šoli je 11, dijakov pa 284, od tega 261 fantov in 23 deklet.

Tehniška srednja šola	Štev. oddelkov	Štev. učencev m. ž.	Skupaj
Mojstrska šola kovinarski odsek	I	2	64
"	II	3	95
Mojstrska šola elektroodsek	I	1	32
"	II	1	28
Mojstrska šola mizar. odsek	I	1	26
"	II	1	23
Mojstrska šola rudarski odsek	I	1	29
"	II	1	23
Gradbena srednja šola			
Mojstrska gradb. šola	I	1	38
"	II	1	24
"	III	1	29
Skupaj	14	409	1 410

Navedeni podatki kažejo, da je v redno šolanje zajetih le malo delavcev, kar je posledica pomanjkanja šolskih prostorov, učnega kadra in materialnih sredstev na naših srednjih strokovnih šolah.

Na mojstrskih šolah pri Tehniški srednji šoli in Gradbeni srednji šoli je število oddelkov in dijakov naslednje:

Število oddelkov	Število učencev m. ž.	Skupaj
I	41	41
II	49	49
III	20	20
I	40	40
II	34	34
III	15	15
8	199	199
II	29	29
III	22	22
IV	11	11
3	62	23

Na mojstrskih šolah pri Tehniški srednji šoli in Gradbeni srednji šoli je število oddelkov in dijakov naslednje:

Štev. oddelkov	Štev. učencev m. ž.	Skupaj
I	64	64
II	95	95
I	32	32
II	28	28
I	26	26
II	23	23
I	29	29
II	23	23
I	38	38
II	24	24
III	29	29
14	409	1 410

Navedeni podatki kažejo, da je v redno šolanje zajetih le malo delavcev, kar je posledica pomanjkanja šolskih prostorov, učnega kadra in materialnih sredstev na naših srednjih strokovnih šolah.

publiškega sindikalnega sveta, da je treba zajeti v redno šolanje večje število delavcev, ki so v delovnem razmerju, je povsem na mestu. Pripominjamo le, da bo treba zajeti delavce predvsem v večerne šole, ki bi omogočile strokovno in splošno izobrazbo delavcem, ki nimajo izobrazbe, da bi se šolali v dnevnih šolah. Ugotoviti pa je treba, da so možnosti za šolanje večjega števila delavcev trenutno minimalne zaradi slabe materialne osnove strokovnih šol in pomanjkanja učnega kadra. Vprašanje rednega šolanja delavcev in materialne osnove zanj bi bilo treba začeti takoj reševati. V ta namen bi bilo potrebno sklicati konferenco sindikalnih in prosvetnih forumov, ki bi poiskali primerno rešitev.

Delavski oddelki, mojstrske šole in pripravljalnici tečaj pri srednjih strokovnih šolah imajo posebne učne načrte, vendar sem mnenja, da bi bilo treba poleg rednega šolanja delavcev proučiti vsi sistem šolanja tehničnega kadra in najti take oblike šolanja, ki ustrezajo razvoju našega gospodarstva.

Mladinski tisk na nižji gimnaziji v Svečini

Število knjig kaže kulturo neke države ali pa tudi šole. Tega gesla se prav gotovo držijo dijaki nižje gimnazije v Svečini. Še nikoli, odkar obstaja nižja gimnazija, še ni bilo tolikšnega zanimanja za »Mladinsko knjigo« kakor letos, saj se je povečalo število naročnikov »Mladinske knjige« od 99 na 120 ter »Pionirja« od 30 na 50. Še večje pa je zanimanje za knjigovodne zbirke »Sinji galeb« ter »Kondor«. Svoj ni dijaka na gimnaziji, ki ne bi imel naročene ene knjige. Precej dijakov je, ki so naročeni na vse knjige zbirke »Sinji galeb« in »Kondor«. Veliko zanimanje je tudi za zbirko »Čebelica«. Skupno so naročili dijaki na nižji gimnaziji skoraj za 80 tisoč din, kar je vsakakor lepo število, ki zgovorno pričča, da se dijaki nižje gimnazije na meji zanimajo za knjige. Ob koncu bi omenil, da je škoda, da založba »Mladinska knjiga« ne našlone dovolj posameznih knjig, predvsem širširanih, kajti te pridejo pri dijaki ravno v poštev. V bodoče naj »Mladinska knjiga« tiska toliko izvodov, da bo lahko zadovoljila vse naše mlade bralce ter ljubitelje slovenske besede.

Rajko Kogelnik

Kadrovsko vprašanje na strokovnih šolah

Anketa, ki jo je izvedlo Zdrženje učiteljev in profesorjev strokovnih šol LRS na strokovnih šolah v Sloveniji (gl. zadnje število Prosvetnega delavca), je pokazala, da tudi kvalifikacija učnega osebja na strokovnih šolah v Sloveniji ni zadovoljiva. Ne le na srednjih strokovnih šolah, marveč tudi v vajeniških in industrijskih šolah (šolah s praktičnim poukom) bi morali poučevali po večini učitelji z visokošolsko izobrazbo. Za vpis v večino vajeniških industrijskih šol se namreč zahteva uspešno dosegla nižja gimnazija ali osemletna (seveda je za enkrat še polno izjem in učenci stopajo v uk v obrti ali industriji z nižjo predizobrazbo, vendar je iz leta v leto kriterij ostrejši in ne bo več dolgo, ko bomo mogli dosledno zahtevati od vseh predpisano osnovno izobrazbo).

Na 55 anketiranih šolah v Sloveniji pa je od 539 stalnih učnih moči le 197 ali 36,6% profesorjev in profesorjev pripravnikov (v zveznem merilu jih je 28 %). Vsi drugi pa imajo nižjo šolsko izobrazbo. Predmetnih učiteljev je 51 ali 9,5 % (v zveznem merilu jih je 16%), strokovnih učiteljev je 118 ali 21,9% (v zveznem merilu 21%), učiteljev je 66 ali 12,2% (v zveznem merilu 18%), učiteljev praktičnega pouka pa je 100 ali 18,6% (v zveznem merilu 13%). Nekvalificiranih je 7 ali 1,3%.

Predavateljev (brez honorarcev za strokovne predmete) je 343 ali 63,6%, za splošne predmete pa 196 ali 36,4%.

Približno isto sliko nam kaže anketa pri honorarjih. Profesorjev in profesorjev pripravnikov je od skupnega števila 572 le 17,8%, predmetnih učiteljev 57 ali 9,9%, strokovnih učiteljev 55 ali 9,6%, učiteljev 57 ali 10,0%, učiteljev praktičnega pouka pa 75 ali 13,1%. Med honorarjnimi predavatelji je še 220 ali 38,5% taktih, ki jih ne moremo po kvalifikaciji, ki velja za prosvetno znanstveno službo, nikakor razvrstiti. Nekaj teh je visokokvalificiranih uslužbenecv iz proizvodnje (inženjerji, veterinarji, agronomi, zdravniki in dr.), veliko je pa tudi nekvalificiranih, vendar pa anketa izkazuje samo 6 ali 1,1% nekvalificiranih.

Predavatelji (izredni in honorarjni) poučujejo po ogromni večini predmet, za katerega so kvalificirani, nekaj pa je tudi taktih, ki poučujejo predmet, ki jim ni stroka. Vendar tudi te anketa večinoma uvršča med za stroko kvalificirane, tako da izkazuje v celoti samo 13 ali 2,4% nekvalificiranih pri rednih, 50 ali 8,7% pri honorarjnih predavateljih.

Ustanovitev sekcije LRS jugoslovanskega združenja za profesionalno orientacijo

Meseca maja 1956 je bilo ustanovljeno v Ljubljani pri Sarajevu »Jugoslovansko združenje za profesionalno orientacijo« (poklicno usmerjanje). To društvo se je zastavilo razne naloge, pr. poučevanje in razvijanje sodobnih metod pri poklicnem usmerjanju, sodelovanje z državnimi organi in ustanovami, zbornicami, družbenimi in političnimi ter gospodarskimi organizacijami na področju poklicnega razsvetljanja in usmerjanja v delo, dalje popularizacija poklicne orientacije predvsem med mladino in tudi med odraslimi ter končno ustvarjanje in poglabljanje zvez s podobnimi združenji in drugimi činitelji, ki se ukvarjajo s poklicnim usmerjanjem v drugih državah. Člani združenja lahko postane osebe, ki se udeležujejo v poklicnem usmerjanju in v ustanovah za poklicno svetovanje, v službi za posredovanje dela, v socialnem zavarovanju, v znanstvenih, prosvetnih in zdravstvenih ustanovah, družbenih organizacijah ipd. Združenje torej ne namerava povezati samo ljudi, ki se neposredno sodelujejo s poklicnim usmerjanjem oziroma svetovanjem, temveč tudi one, ki delujejo posredno in sodelujejo pri nadaljnjem razvijanju poklicnega svetovanja. Kolikšno je zanimanje za to problematiko, kaže veliko število udeležencev ustanove skupščine »Jugoslovanskega združenja za profesionalno orientacijo«, ki so se je udeležili razen strokovnjakov tudi predstavniki ustanov socialnega zavarovanja, socialnega skrbitstva, prosvete, zdravstva, gospodarstva, zbornic, sindikalnih in mladinskih organizacij itd.

Na seminarju za poklicno usmerjanje mladine v Kranju pa je bil imenovan iniciativni odbor za ustanovitev slovenske sekcije »Jugoslovanskega združenja za profesionalno orientacijo«. Ta iniciativni odbor bo pripravil vse potrebno za ustanovitev te važne organizacije v Sloveniji. Slovenske prosvetne delavce pa vabimo v naše vrste. Pripominjam, da so nekateri slovenski prosvetni delavci že člani Jugoslovanskega združenja, ostali pa se lahko prijavijo pri okrajnih birojih za posredovanje dela ali pri svojih poklicnih svetovalcih. Datum ustanovnega obnega zbora bomo sporočili pravočasno!

Albin Podjavoršek

Učna obremenitev

Obremenitev učnega osebja na strokovnih šolah v Sloveniji je približno taka kot je v zveznem merilu. Od 539 stalnih predavateljev poučuje zgolj v obsegu svoje obveznosti le 115 ali 21,3% učiteljev (v zveznem merilu znaša 25%), vsi drugi pa poučujejo še honorarno ali na matičnem ali pa na tujem zavodu. Do 5 tedenskih honorarjev imajo 85 ali 15,8% učiteljev (v zveznem merilu 18%), od 5 do 10 ur 158 ali 29,3% (v zveznem merilu 25%), od 10 do 15 ur 109 ali 20,2% (v zveznem merilu 32%), od 15 do 20 ur 63 ali 11,7% in nad 20 ur 9 ali 1,7%. Poleg tega 65 ali 12,1% rednih predavateljev poučuje še na raznih tečajih.

Od honorarcev, ki jih je 572, pa poučuje do 5 tedenskih ur 174 ali 30,4%, od 5 do 10 ur 288 ali 49,9%, od 10 do 15 ur 86 ali 15,0%, od 15 do 20 ur 28 ali 4,9% in nad 20 ur 16 ali 2,9%. V zveznem merilu ima 42% stalnih učnih moči nad 30 ur tedenskega pouka; v Sloveniji je taktih okoli 35%.

Fond učnih ur

Fond učnih ur znaša na vseh anketiranih strokovnih šolah 21.728 ur. Število ur po obveznosti rednih predavateljev pa znaša 12.129 ur, 9.451 ur je torej honorarnih. Število honorarnih ur na matičnih zavodih predavateljev znaša 4.492 ali 20,7%, število honorarnih ur predavateljev z nemačičnih zavodov pa 4.959 ur ali 22,8%. Nezasedenih ur je 148 ali 0,7%.

Vseh ur za strokovne predmete je 13.931, to je 64,1% od celotnega fonda učnih ur, za splošno izobraževalne predmete pa 7.797 ur ali 35,9% od celotnega fonda učnih ur. Od 13.931 ur za strokovne predmete odpada na redne ure po učni obveznosti 9.194 ur ali 65,9%, na honorarne ure pa 4.642 ali 33,3%, 0,7 je nezasedenih ur. Od 7.797 ur za splošno izobraževalne predmete odpada na redne ure po učni obveznosti 4.125 ur ali 52,9%, na honorarne ure pa 3.619 ur ali 46,4%, in 0,7% nezasedenih ur. Za splošno izobraževalne predmete je procent honorarnih ur večji, ker na vajeniških in industrijskih šolah zaradi premaljšega števila učnih ur za ta predmete nimajo stalno nastavljenih učnih moči. Te predmete poučujejo zato po večini honorarji.

6. redna letna skupščina združenja učiteljev in profesorjev strok. šol Slovenije

Dne 8. decembra je bil 6. redni občni zbor Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Slovenije. Dopolnilo je bilo na sporedu predavanje prof. Ivana Bertoneja o reformi strokovnega šolstva. Predavatelj je kot član Zvezne podkomisije za reformo strokovnega šolstva in član delovne skupine te komisije, ki je sestavila osnutek teze za reformo, poročal o dosežkih doseženih rezultatih na tem področju. Opozoril je, da teze niso dokončno veljavne, ker jih mora odobriti še zvezna komisija za reformo šolstva.

V razpravi je bilo med drugim povedano nič kaj razveseljivo, da celo nekateri delegati, torej predstavniki društev učiteljev in profesorjev strokovnih šol, nimajo potrebnih predstav o osnovnih težah za reformo splošnega šolstva, ki morajo biti izhodišče za reformo katerikoli druge veje šolstva. Popoldanski del skupščine je obsegal poročila republiškega odbora, razpravo ter volitve novega odbora.

Predsednik republiškega odbora Štrijar Danilo je poročal o delu republiškega odbora v zvezi s sodelovanjem pri reševanju raznih prečihtih vprašanj strokovnega šolstva. Kot glavna problema, še posebno pomembna zaradi začetih korakov reforme, je navedel pomanjkanje učnih moči, problem finansiranja strokovnih šol, družbeno upravljanje na strokovnih šolah in premajhno skrb za ideološko in strokovno izpopolnjevanje učnih kadrov.

Iz poročila tejištva republiškega odbora tov. Pavleta Urkanarja je poleg organizacijskih podatkov posebno pomembno, da so se posamezna društva učiteljev in profesorjev strokovnih šol že vključila in živlela v delovanje v okviru komunalne skupnosti.

Iz obeh poročil in iz razprave pa je bilo videti, da so naša društva in Združenje še vedno ohranila značaj sindikalnih organizacij kljub številnim čisto strokovno-družbenim nalogam. Z drugimi združenji prosvetnih delavcev so sodelovala pri obravnavanju zakonskih osnutkov o delovnih odnosih, o javnih uslužbenih, o pokojninah in o uredbi o honorarjih.

Poročilo in razprava sta kritizirali neurejene odnose pri izhajanju glasila Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Jugoslavije — »Naša stručna škola«.

Pomanjkanje učnega osebja

V zveznem merilu imajo stalno nameščeni predavatelji na strokovnih šolah 27.130 honorarjnih ur, zunanji honorarji pa 43.000 ur, skupaj torej 70.130 ur, sorazmerno torej precej več kot v Sloveniji. Če bi hoteli vse ta honorarne ure (domačih in tujih predavateljev) porazdeliti med stalno nameščene učne moči, ki bi poučevali samo v okviru učne obveznosti 22 ur, bi potrebovali v zveznem merilu 3.200 novih učnih moči, v Sloveniji sami pa na teh 55 anketiranih strokovnih šolah še 400. Seveda povsod in na vseh šolah tega ne bi mogli napraviti, tudi če bi imeli učne kadre na razpolago, ker ni dovolj učnih ur za določene, zlasti splošnoizobraževalne predmete. Zato izkazuje anketa, da bi bilo na teh 55 šolah potrebno namestiti 211 novih učnih moči, in sicer 122 za strokovne in 89 za splošnoizobraževalne predmete.

Od lanskih honorarnih predavateljev jih je zaradi nizkega honorarja 37 odpovedalo honorarne ure, na novo pa je prevzelo honorarne ure 131 predavateljev; večnoma so to mlajše moči.

Od redno nameščenih je lansko leto zapustilo šolo 12, na novo pa je bilo redno nameščenih 49.

Razpisov za učna mesta na strokovnih šolah je bilo lansko leto 50, odzvalo pa se je le 30 reflektantov.

Anketa je torej pokazala, da je na strokovnih šolah v Sloveniji občutno pomanjkanje šolskih poslopij in učilnic, da formalno šolska kvalifikacija učnega osebja ni zadovoljiva, da je veliko pomanjkanje učnega osebja, da je obremenjenost stalnega učnega kadra prehuda in da tudi starostni sestav učnega osebja terja, da se kadrovsko vprašanje na strokovnih šolah rešuje z vso resnostjo. Kako naj razširimo mrežo strokovnih šol, ko nam ostojče strokovne šole nimajo prostora za normalno delo?

Pavle Urkanar

6. redna letna skupščina združenja učiteljev in profesorjev strok. šol Slovenije

Dne 8. decembra je bil 6. redni občni zbor Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Slovenije.

Dopolnilo je bilo na sporedu predavanje prof. Ivana Bertoneja o reformi strokovnega šolstva. Predavatelj je kot član Zvezne podkomisije za reformo strokovnega šolstva in član delovne skupine te komisije, ki je sestavila osnutek teze za reformo, poročal o dosežkih doseženih rezultatih na tem področju. Opozoril je, da teze niso dokončno veljavne, ker jih mora odobriti še zvezna komisija za reformo šolstva.

V razpravi je bilo med drugim povedano nič kaj razveseljivo, da celo nekateri delegati, torej predstavniki društev učiteljev in profesorjev strokovnih šol, nimajo potrebnih predstav o osnovnih težah za reformo splošnega šolstva, ki morajo biti izhodišče za reformo katerikoli druge veje šolstva. Popoldanski del skupščine je obsegal poročila republiškega odbora, razpravo ter volitve novega odbora.

Predsednik republiškega odbora Štrijar Danilo je poročal o delu republiškega odbora v zvezi s sodelovanjem pri reševanju raznih prečihtih vprašanj strokovnega šolstva. Kot glavna problema, še posebno pomembna zaradi začetih korakov reforme, je navedel pomanjkanje učnih moči, problem finansiranja strokovnih šol, družbeno upravljanje na strokovnih šolah in premajhno skrb za ideološko in strokovno izpopolnjevanje učnih kadrov.

Iz poročila tejištva republiškega odbora tov. Pavleta Urkanarja je poleg organizacijskih podatkov posebno pomembno, da so se posamezna društva učiteljev in profesorjev strokovnih šol že vključ

Povečanje osnovnih in dopolnilnih plač

Uredba o povečanju osnovnih plač, ki jo v izveščku spodaj prinašamo, je po izjavi tov. Veljka Zekoviča, sekretarja Zveznega izvršnega sveta, sestavljen del ukrepov, ki naj v zvezi z družbenim planom postopoma zagotove življenjske ravnice delavcem in uslužbenecem.

Na podlagi te uredbe se povečajo osnovne plače uslužbenecov od V — XX. plač, razreda za 5 do 10 odstotkov.

Poleg tega povečanja so zvišane za prosvetne delavce tudi dopolnilne plače. Obseg obeh povečanj znaša za vsa država eno milijardo dinarjev.

Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o nazivih in plačah uslužbenecov in prosvetno-znanstveni službi, ki je izšla ravno pred letom dni, prosvetnih delavcev ni mogla zadovoljiti, saj so njihove dopolnilne plače zaostajale za dopolnilnimi plačami drugih uslužbenških kategorij. Nova uredba rešuje to vprašanje mnogo bolje, zato predstavlja tudi v dobrih meri rešitev zahtev, ki jih je postavilo Združenje učiteljev in profesorjev Jugoslavije. Istčasno pa seveda predstavlja tudi priznanje ljudske oblasti prosvetnim delavcem za njihovo težko delo.

Uredba o povečanju plač uslužbenecov in delavcev državnih organov in zavodov. (Ur. l. FLRJ št. 53/56).

1. člen
Temeljne mesečne plače uslužbenecov državnih organov in zavodov (4. člen temeljne uredbe o nazivih in plačah uslužbenecov državnih organov — »Uradni list FLRJ« št. 4/54, 12. člen uredbe o nazivih in plačah osebja v zdravstvenih zavodih — »Uradni list FLRJ« št. 6/54 in 4. člen uredbe o nazivih in plačah uslužbenecov Narodne banke FLRJ — št. 6/54 in 4. člen uredbe o nazivih in plačah uslužbenecov Narodne banke FLRJ — »Uradni list FLRJ« št. 6/54 se povečajo in znašajo:

Plačilni razred	din
I.	23.000
II.	21.500
III.	20.000
IV.	19.000
V.	18.000
VI.	17.000
VII.	16.000
VIII.	15.000
IX.	14.100
X.	13.200
XI.	12.400
XII.	11.600
XIII.	11.000
XIV.	10.400
XV.	9.800
XVI.	9.200
XVII.	8.500
XVIII.	8.000
XIX.	7.600
XX.	7.200

2. člen
Plače pomožnih uslužbenecov (20. člen pravilnika o nazivih in plačah pisarniških uslužbenecov — »Uradni list FLRJ« št. 16/52 in 5. člen pravilnika o nazivih in plačah uslužbenecov pomožne tehnične gozdarske službe — »Uradni list FLRJ« št. 35/52) se povečajo in znašajo:

1. plače uslužbenecov, ki opravljajo delo služitelja — 6.500, s povški po službenih letih pa do 8.500 dinarjev mesečno;

2. plače uslužbenecov, ki opravljajo delo telefonista in prijavitelja v večjih organizacijskih enotah in pod. — 6.800, s povški po službenih letih pa do 8.800 dinarjev mesečno;

3. plače pomožnih logarjev — 6.800, s povški po službenih letih pa do 8.800 dinarjev mesečno.

Poviški plače pomožnih logarjev, ki se dajejo po službenih letih, znašajo: prvi, drugi, tretji in četrti — po 300, peti in šestji pa po 400 dinarjev mesečno.

3. člen
Dopolnilne plače uslužbenecov v zavodih prosvetno-znanstvene službe, ki so določene v 2. členu uredbe o nazivih in plačah uslužbenecov in prosvetno-znanstveni službi (»Uradni list FLRJ« št. 4/54, 11/54 in 1/56) se povečajo in znašajo mesečno:

1. za uslužbenca z nazivom vzgojitelja, učitelja praktičnega pouka, strokovnega učitelja in učitelja, ki nimajo strokovnega izpita — 1.500 dinarjev, ki imajo strokovni izpit in so razvrščeni do XII. plačilnega razreda — 2.000 dinarjev, ki imajo strokovni izpit in ki so razvrščeni od XI. do VIII. plačilnega razreda — 3.000 dinarjev;

2. za uslužbenca z nazivom predmetnega učitelja, ki nimajo strokovnega izpita — 2.000 dinarjev, ki imajo strokovni izpit in so razvrščeni do IX. plačilnega razreda — 3.000 dinarjev, ki imajo strokovni izpit in so razvrščeni do IX. plačilnega razreda — 3.000 — dinarjev, ki imajo strokovni izpit in so razvrščeni od VIII. do VI. plačilnega razreda — 4.000 dinarjev;

3. za uslužbenca z nazivom profesorja srednje šole, ki nimajo strokovnega izpita — 2.500 dinarjev, ki imajo strokovni izpit in so razvrščeni do IX. plačilnega razreda — 4.000 dinarjev, ki imajo strokovni izpit in so razvrščeni od VIII. do VI. plačilnega razreda — 5.000 dinarjev;

4. za asistente — 2.500 do 6.000 dinarjev;

5. za predavatelja — 4.000 do 7.000 dinarjev;

6. za docenta — 8.000 dinarjev;

7. za izrednega profesorja — 10.000 dinarjev;

8. za rednega profesorja — 12.000 dinarjev.

11. člen
Pomožnim uslužbencem, ki so zaposleni v bolnicah, in pomožnim uslužbencem na šolah v mestih in industrijskih naseljih, v katerih je pouk v dveh izmenah, pripada dopolnilna plača, ki znaša mesečno 500 dinarjev. Pomožnim uslužbencem na šolah pripada ta dopolnilna plača, če opravljajo službo v obeh izmenah.

Če je uslužbenec iz prejšnjega odstavka po veljavnih predpisih priznan večja dopolnilna plača kot 500 dinarjev, jim gre dopolnilna plača po omenjenih predpisih.

Republički organ, ki je pristojen za prosveto, bo dajal navodila o tem, kateri kraji se štejejo za mesta oziroma industrijska naselja v smislu prvega odstavka tega člena.

17. člen
Posebni dodatek, ki se izplačuje uslužbenecem in delavcem pri organih in zavodih na območju bivše Jugoslovanske cone Svobodnega tržiškega ozemlja po 13. členu uredbe za izvajanje zakonov in drugih zveznih pravnih predpisov na ozemlju, na katero se je razširila civilna uprava Federativne

Republike Jugoslavije (»Uradni list FLRJ« št. 56/64), se zmanjša za znesek, za kolikor se povečajo temeljne plače po tej uredbi.

19. člen
Zneski plač, določeni s to uredbo, obsejajo tudi povečanje plač, nagrad, vajencev, invalidskih prejemkov, pokojnin, invalidnin in otroških dodatkov (»Uradni list FLRJ« št. 31/55).

21. člen
Plače po tej uredbi tečejo od 1. januarja 1957.

Delo pedagoškega centra v Ljubljani

Okoli 60 vzgojiteljev in upravnikov raznih domov se je zbralo 3. decembra v Pedagoškem centru v Ljubljani. Prišli so iz vseh predelov Slovenije, od najmlajših do najstarejših po letih in izkušnjah, vsak s svojimi pričakovanji in svojo poklicno problematiko.

S svojim delovnim programom je seminar zajel ogromno gradiva, saj so bila predavanja večinoma dopoldne in popoldne, ter ni ostalo dovolj časa za razpravo, za vprašanja udeležencev, za analizo mnogih primerov iz prakse, za skupno obravnavanje značilnosti iz prakse in tudi iz pomanjkljive, zastarele pedagoške, ali še bolj psihološke teorije.

Odnosi udeležencev do predavateljev so se iz dneva v dan razvijali v lepo notranjo ubranost. Za manifestacijo zavesti poslušalcev o dosežanih izkušnjah glede domače vzgoje ni bilo ne časa ne prilike. Seminarja so se udeležili vzgojitelji in upravni očiščeni, vajenskih in dijaških domov. Če bi udeležence razdelili v ustrezne skupine, bi le-te lahko razpravljale o perečih vprašanjih vzgoje v določenem tipu doma. Tako bi prišlo do izražanja delovne in vzgojne posebnosti raznih domov.

Vsa v predavanjih podana znanstvena dejstva pač niso enako zanimala vseh udeležencev. Različna zainteresiranost za posamezna vprašanja domače vzgoje naj bi bila izhodišče za oblikovanje debatnih grup. Predavatelji naj bi s sodelovanjem vodstva seminarja izdelali kratke teme za nadaljnje razglabljanje, za razpravo v manjši skupini udeležencev. Za ključke debat bi vodje skupin zabeležili in sporočili vsem udeležencem na skupni delovni uri. S takim načinom dela bi dosegli na seminarju večjo aktivnost, sproščenost vseh udeležencev in stopnjevanje kritičnosti, samozavesti, zainteresiranosti, notranje prizadetosti, tovarniškega razumevanja in čustva za vzgojno stvarnost. Kot imamo za analizo učnega dela mnogo pedagoško in psihološko-znanstvenih osnov, navodil, izkušenj in kritik, tako nam za analizo zlasti domače vzgoje vsega tega primanjkuje. Moral bi biti mojštri in znanstveniki tudi za analizo vzgojnih problemov in naših domovih. Z debatnimi skupinami in s sodelovanjem znanstvenikov — pedagogov in psihologov, bomo tudi na tem pomembnem področju dosegli večje uspehe.

V svojem prvem predavanju je profesor FRANC PEDICEK obravnaval poglavitna vprašanja internatske vzgoje in določil njeno mesto, cilje in vsebinske funkcije v internatu. Pri obravnavanju teme »Notranji in zunanji činitelji gojenčevega razvoja« je predavatelj razneje območja dednosti, okolja in vzgoje, jih znanstveno ovrednotil ter nakazal razen več ali manj znanih ugotovitev tudi spoznanja, ki jih smo do sedaj premalo upoštevali zaradi neznanja ali drugačnih stališč. »Soki« so v vzgoji od časa do časa potrebni, potrebna je tudi trda roka pri vzgoji. Zakasnitve v razvoju so za otrokovo razvoj škodljive. Čas osnovne šole je najprimernejši čas za učenje pisanja, računanja in branja. Za moralno oblikovanje mladega človeka je pravi čas do 19. leta. Vzgoja je najmočnejši činitelj razvoja, ni pa vsemočna. Okolje in dednost omejujeta učinkovitost vzgoje.

Internatska vzgoja nadomešča otroku in mladoletniku stajše, mu pomaga pri učenju, ga vključuje v internatski kolektiv in mu pomaga pri njegovem vraščanju v družbo. Internatska vzgoja združuje elemente družinske, šolske in družbene vzgoje in je samostojno vzgojno področje, saj ima lastno vsebino in svojstvene metode. V vzgojni praksi prevladuje v naših domovih nadzorovana metoda, ki v svoji enostranosti zmanjšuje zaupanje vzgojitelja do gojenčev in šablonizira, poneso, stavlja in pogostoma mehanizira njegovo vzgojno delo v smislu prefektovtva. Predavatelj se je zavezal za metodo vedenja — svotovanja, ki bi jo gledano na njeno množičnost in usmerjenost k določenemu ravnanju gojenca lahko imenovali tudi metodo preprečevanja.

Predavatelj je tudi ugotovil, da je poklic internatskega vzgojitelja najtežji poklic, saj terja stalno dajanje vsega najboljšega v odnosih, spoznanjih, prizadevanjih in volji mladim generacijam. Bili samo vzgojitelji v internatu je izredno težko in naporno. V mnogih primerih vzgojitelji v domovih niso vztrajni in teže k drugemu delu. Ali je izvrševanje zgolj vzgojne funkcije v internatu že tudi poklicna dejavnost, ki lahko vzgojitelja zadovolji, notranje uravnoteži in sili k nenehnemu razvoju?

Univ. asistent prof. Ivo Toličič je udeležence seminarja seznanil z dinamično razlago gojenčeve osebnosti in z metodami študija gojenčeve osebnosti. Za dinamično razlago osebnosti gojenca je pomembna njegova motivacijska dejavnost, konfliktni in obrambne reakcije ter sposobnosti.

Motiv je vse, kar gojenca v notranjosti vzpodbuja k določenim dejavnostim. Motiv je pobudnik vseh aktivnosti, so notranje sile, ki omogočajo, da izvedemo določena dela do konca. Motiv je biološko-primarni (spolni nagon, prehranski nagon, gibalni nagon) in psihološko-sekundarni, ki so pridobljeni doma, v šoli in pri delu. Motivji so tudi v gojenčevem okolju. Okolje je lahko uspešno pobudnik za razna dejanja, ker krepi določene motive. Kadar deluje istočasno več motivov, se razvije notranji boj motivov. Zmaguje močnejši motiv. Gojenec se svojimi motivi vedno ne zavedajo. Prvotnejše je egoistična motivacija in šele pozneje sledi altruistične motivacije dejanja. Motive privzgojitelj mora opazovati in učenčevu zavešati v organiziranem vzgojnih situacijah. Motivirani gojenec porablja za isto delo manj energije kot nemotivirani. Motivacija lajša koncentracijo pozornosti. Motiviranost učnega dela pri gojenčih zmanjšuje utrujenost in izboljšuje uspeh. Ob nastopu prve utrujenosti je potrebna dodatna motivacija.

stremiljenjske reakcije). V intelektualni sferi je prikazal inteligentnost, nadarjenost in talentiranost. Neinteligentni dijak ima večinoma bolj razvit spomin. Z dobrim spominom in gladkim govorom dijak rad prikazuje svojo manjšo inteligentnost. Dijak, ki se noč in dan učil in kljub temu ne zna, ni sposoben za študij. Usmerimo ga drugam in ne v študij.

V čustvenem odzivanju so pogosto naslednje motnje: čustvena depresivnost ali potlačeno, trmoglavost kot samouveljavljanje, impulzivnost, arogantnost, zaskrbljenost, kompleks manjvrednosti in večvrednosti.

V predavanju »Specifičnost intelektualne vzgoje v internatih in domovih« je prof. Pedicek seznanil udeležence s primernimi oblikami pomoči učencem pri učenju v internatih. Obnovil smo psihologijo spomina in se seznanili s činitelji tehnike učenja (inteligentnost, sposobnost, nadarjenost, talentiranost; fizikalno-miljejski pogoji: svetlobo, prostor, temperatura; psihološko-metodični činitelji: motivacija, interes, koncentracija, študijske navade).

Vprašanja moralne vzgoje v internatih je predavatelj podal v zvezi z opisom vzgojiteljeve pomoči pri učenju samovzgoji. Vzgojitelj naj pomaga gojenca pri samospoznavanju, pri graditvi svetovnega in življenjskega nazora, pri oblikovanju pravilnega odnosa do sočloveka in skupnosti in pri graditvi pravilnega odnosa do samega sebe. Etičnost je notranja zadeva, je tehnika za pravilnost in nepravilnost v samem sebi. Preko analize samega sebe prihajamo do etičnega vrednotenja naših dejanj.

S prikazom značilnosti vzgojiteljeve osebnosti, utemeljenosti njene avtoritete, priljubljenosti in nepriljubljenosti, pri gojenčih je profesor Pedicek zaključil svoja predavanja. O mnogih vprašanih internatske pedagogike, ki jih je opisal, bodo vzgojiteljski kolektivi po internatih še nadalje razglabljali, uravnavali po njih svojo dejavnost ter s prikazom izkušenj sodelovali pri nadaljnjem nastajanju naše internatske pedagogike.

Motiv je vse, kar gojenca v notranjosti vzpodbuja k določenim dejavnostim. Motiv je pobudnik vseh aktivnosti, so notranje sile, ki omogočajo, da izvedemo določena dela do konca. Motiv je biološko-primarni (spolni nagon, prehranski nagon, gibalni nagon) in psihološko-sekundarni, ki so pridobljeni doma, v šoli in pri delu. Motivji so tudi v gojenčevem okolju. Okolje je lahko uspešno pobudnik za razna dejanja, ker krepi določene motive. Kadar deluje istočasno več motivov, se razvije notranji boj motivov. Zmaguje močnejši motiv. Gojenec se svojimi motivi vedno ne zavedajo. Prvotnejše je egoistična motivacija in šele pozneje sledi altruistične motivacije dejanja. Motive privzgojitelj mora opazovati in učenčevu zavešati v organiziranem vzgojnih situacijah. Motivirani gojenec porablja za isto delo manj energije kot nemotivirani. Motivacija lajša koncentracijo pozornosti. Motiviranost učnega dela pri gojenčih zmanjšuje utrujenost in izboljšuje uspeh. Ob nastopu prve utrujenosti je potrebna dodatna motivacija.

Če je uslužbenec iz prejšnjega odstavka po veljavnih predpisih priznan večja dopolnilna plača kot 500 dinarjev, jim gre dopolnilna plača po omenjenih predpisih.

Kadar dajemo gojenca zahteve, ki nasprotujejo njegovi motivaciji, se upre — ima zunanji konflikt. Kadar je gojenec razdvojen v svoji notranjosti in ne sprejme potrebnih odločitev, doživlja notranji konflikt. V nadaljnjih izjavanih je predavatelj seznanil udeležence z reakcijami učencev, ki zadenejo na razne ovire. Pojasnil je primere vdanje, primere razmišljanja o najboljši poti za premagovanje težav (s takimi gojenči nimamo posebnih težav), primere trmoglavosti, agresije, pozitivne in negativne kompenzacije, introjeckije (prevelika navezanost na starše in iz nje izviraajoč prenos vse odgovornosti na starše), regresije (povečanje oblika vedenja z nižje (razvojni) stopnje, regresije (potlačene želje v podzavest, in nezavesti), racionalizacije (gojenec najde razloge za lastno opravičilo — krivi so drugi in ne on), primere projekcije (prekomerno govorenje o napakah sočloveka, ki so pri gojenca samem največje). Cim večkrat gojenec v teh obrambnih reakcijah uspeje, tem raje jih uporablja.

Udeleženci seminarja so se seznanili tudi s sodobnimi metodami študija učenceve osebnosti. Spoznali so metodo dnevnika, epizodnih vzorcev, časovnih vzorcev, kontrolnega opazovanja, kontrolne skupine in napake pri opazovanju. V svojem zaključnem predavanju je predavatelj pojasnil delo z metodo vprašalne pole, s sociometrično metodo, z metodo samoočenevanja, s testi, s študijem individualnega primera in z metodo življenjske zgodovine individua. Poglavlji o motivih, motivacijskih in metodah študija učenceve osebnosti sta obdelani tudi v Pedagoški psihologiji univ. prof. dr. Borislava Stevanoviča, ki je letos izšla v Beogradu pri založbi Naučne knjige kot učna knjiga za učiteljska.

Vprašanja tehnične in upravne ureditve domov ter činitelje vsem udeležencem pokazal širna področja vprašanih in problemov domače vzgoje in vzgoje. Povezava teorije in prakse domače vzgoje na seminarju nam še ne more oblikovati znanstveno utemeljenega in praktično preizkušenega stila naše domače vzgoje. Treba bo še mnogo individualnega in skupnega dela, mnogo analiz prakse in poglavitno v teoretične osnove domače vzgoje, preden bodo vsi naši domovi mladine res domovi, ki jih mladina ljubi, v katere se rada vrača in katerih se v poznejših letih rada spominja, ker so v njih ureditvi in življenju poganjale prave kralje za rast mlade socialistične osebnosti. Ki jih izpopolnjuje naš domov pomeni zadnji seminar velik korak, kateremu naj sledi še vsi drugi.

Sestredni seminar za upravne in vzgojitelje je vsem udeležencem pokazal širna področja vprašanih in problemov domače vzgoje in vzgoje. Povezava teorije in prakse domače vzgoje na seminarju nam še ne more oblikovati znanstveno utemeljenega in praktično preizkušenega stila naše domače vzgoje. Treba bo še mnogo individualnega in skupnega dela, mnogo analiz prakse in poglavitno v teoretične osnove domače vzgoje, preden bodo vsi naši domovi mladine res domovi, ki jih mladina ljubi, v katere se rada vrača in katerih se v poznejših letih rada spominja, ker so v njih ureditvi in življenju poganjale prave kralje za rast mlade socialistične osebnosti. Ki jih izpopolnjuje naš domov pomeni zadnji seminar velik korak, kateremu naj sledi še vsi drugi.

Ivo Svare

POSVETOVANJE O POLITEHNIČNEM IZOBRAZEVANJU

Zveza pedagoških društev Jugoslavije bo priredila posvetovanje o politehničnem izobraževanju v Zagrebu 28., 29. in 30. januarja 1957. leta.

Glavno poročilo »O nekaterih problemih politehnične vzgoje in o poteh realizacije njenih nalog v obvezni splošnoizobraževalni osemletni šoli« bo imel tov. Nikola M. Potkonjak.

Poleg osrednjega poročila bo na sporedu tudi okoli dvajset referatov o politehnični vzgoji.

Posvetovanje se bodo udeležili pedagogi iz vse FLRJ in člani ustanov, ki se ukvarjajo z vprašanjem politehnične vzgoje.

VSI, KI SE BODO UDELEŽILI POSVETOVANJA, MORAJO O TEM TAKOJ OBEVESTITI »PEDAGOŠKO-KNJIZEVNI ZBOR«, ZAGREB, TRG MARŠALA TITA 4.

Na isti naslov naj se takoj javijo tudi tisti, ki žele prednočišče. V Dijaškem domu stane prednočišče (skupno) okoli 100 din, s prehrano vred pa 400 din.

KONGRES NA BAVARSKEM

Ze več let prireja Bavarsko učiteljsko društvo, ki šteje preko 23.000 članov, med velikimi poučnicami posebne mednarodne kongrese, ki jih vodi odbor za zvezo z »Inozemstvom (Arbeitskreis Auslandsbindung)«. V letošnjih počitnicah je bil tak kongres v Eschenbachu na Bavarskem od 23. julia do 1. avgusta 1956, ki so se ga udeležili 3 Brazilci, 3 Danci, 2 Finca, 2 Francoza, 1 Jugoslovčan, 2 Luxemburžani, 1 Nizozemec, 1 Norvežan, 3 Švedji in 5 Švicarjev, skupaj 28 inozemcev in 18 učiteljev iz Nemčije, večinoma iz Bavarske, tako da je bilo vseh udeležencev 46.

Zbrali so se v podeželskem šolskem domu (Landschulheim) v Eschenbachu, ki so ga ravno pred tem dogradili. Vsa okraj v Bavarski ima svoj podeželski šolski dom, zgrajen v večjem kraju ob gozdu in vodi. V ta dom, ki ima prostora za okoli 40 otrok, prihajajo učenci izmenoma iz mest na letovanju po 3 tedne. V takem domu je učilnica, v kateri nadaljujejo s poukom. Razredniki namreč pride z učenci. Dom ima pisarno, kabinet za učila, spalnico za učitelja, umivalnico, kopalnico, kuhinjo, dnevno sobo za učence, stanovanje za upravnik in kuharico, široke hodnike, igranje ter tudi telefon. Po šolskem pouku delajo učenci kraje izlete v go-

zдове, poleti se kopajo, pozimi se sankajo in smučajo ter se po treh tednih odpotujejo domov. Nato sledi druga izmena. To traja celo leto do počitnic. Med počitnicami pa uporabljajo dom za razne učiteljske seje, sestanke in kongrese.

Dom v Eschenbachu je dolg 50 metrov in enonadstropen. Stal je z vsa opramo 400.000 DM, kar znaša 57.200.000 din, če računamo DM po 143 din. K gradnji so največ prispevali učenci sami z denarnimi zbirkami, bavarsko učiteljsko društvo in delno tudi občina Eschenbach.

Kongres je odprl učitelj Arno Schmidt, ki je poudaril, da se v letu 1949 začelo delo mladih bavarskih učiteljev s tem kongresom nadaljuje. Tisto leto so se zbrali učitelji samo iz treh sosednjih držav, ki so iskali novih poti v bodočnost. Hoteli so imeti zvezo z inozemskimi tovariši in z ntimi ustvariti duh pravega mednarodnega sporazumevanja narodov. Ti stalni letni kongresi so se že tako popularizirali, da so letos privlačili udeležence iz 11 držav.

Na čelu tega gibanja je nemurni Karlheinz Taudien, ki ne organizira samo letnih kongresov, temveč vodi vsa leta tudi zvezo s posamezniki v inozemstvu.

Vsi ti kongresi imajo namen obravnavati pereča vprašanja, ki ovirajo pravo sporazumevanje med narod, hočejo, da navzoči v osebno razgovoru pravo izražajo svoje misli. Govornica beseda večje pot od srca do srca, kar naj bo poglobljeno s skupnim delom, razgovori, petjem in izletu. Vse to naj udeležence zbliža, odpravlja razne predodke in splošneja, ima namen, da spoznajo inozemski Nemčijo drugačno, kot so jo imeli iz prejšnjih let v neprijetnem spominu.

Med taka pereča vprašanja so letos postavili v svoj program teme:

Domovinska ljubezen — nacionalizem

Svetovna odkritost — iluzionizem

ki naj bi bila na tem kongresu podrobno obravnavana.

Nacionalizem nam je v preteklosti prizadel veliko slabega in zaradi tega je bavarsko učiteljsko društvo sklenilo, da se o tej temi temeljiteje obravnava, ker je javarski delo med domovinsko ljubeznijo in nacionalizmom prav tako težko postaviti kot med državno in skupnostjo, med pridnostjo in stremljivostjo, med natančnostjo in pedantnostjo.

Nacionalizem je nedvomno prekorajen in netolerantna oblika narodne zavesti. Narodna zavest dopušča spoštovati tudi druge narode, jih ceniti, priznavati, dočim nacionalizem ogroža skupno sožitje narodov, ogroža mir in podreja interesom svojega naroda vse ostale vrednote. V svoji sedanjih obliki se je nacionalizem pojavil v času francoske revolucije, Raz-

vijal se je v 19. stoletju pri številnih narodih, tudi v Nemčiji, najprej v meščanskih skupinah. Zelo vpliven nasprotnik nacionalizma je bil socializem. V prvi svetovni vojni so se zopet pojavile v številnih deželah nacionalistične skupine, ki so pridobivale položaje in istočasno mnogo prizadevanj, mnogokrat v zvezi z imperializmom in militarizmom. Močnejšo aktivnost pa je dobil v različnih totalitarnih državah med obema svetovna vojnama. Tudi pri problemu narodnih manjšin se lahko pojavi nacionalizem. Katero so poskušali tudi elementi vzbuditi med drugo svetovno vojno v Švicl, kar je bilo dokazano v referatu štiri nacionalisti — eno ljudstvo, ki sta ga imela Švicarja Hans Zwiedler in Werner Guttlinger, oba iz Zürich.

Švicla je že vedno, kot je bila v davnem času, dežela občin, ki so združene v kantone. Toda vsaka občina, vsak kanton je od drugega povsem različen. Vsaka občina, vsak kanton ima svoj karakter in zato tudi posebne pravice. Iz teh razlikosti je nastala v Švicl edinstvo. Ne enostnost, temveč edinstvo, ki drži skupaj.

»Vsak izmed nas Švicarjev je Švicl odgovoren. Na nas samih je zgrajena država, ona pripada nam, kot mi pripadamo njej. Mi ne branimo Švicle, ker nam je zapovedano, temveč sami po sebi. Delo za Švicl ni nič drugega kot delo za nas same, edinstvo naroda je skrbi nas vseh. Hočemo, da je tako in da tako ostane, je dejal predavatelj.

Med vojno so poskušali sovražniki to voljo narodov in posameznikov na razne načine izpodko-

pati. V preteklosti je večkrat grozilo, da bo ogrožena nevtiralnost, ki je bila 1815 sklenjena na Dunaju. Švicla se je trdno držala. K temu je veliko pripomogla tudi zemljepisna lega dežele. Hitler je že imel načrt kako prekorajiti Švicl in uničiti njeno nevtiralnost. Ni zemlja, ne kri, kot tudi ne jezik, temveč edino samo volja, kar veže vse štiri narodnosti. Mora pa se Švicla odpovedati vsem takim težnjam, ki jih imajo druge države, kot so: večanje države, moči, razširitev ozemlja, propagiranje meščanske ideje raznih strank, krležarskih vojsk za ali proti. To se vse razblijno po nekaj dni pisani notranji različnosti ob prostovoljno doseženi nevtiralnosti. Nekoč čisto negativen odnos je danes prežet z dragoceno človeško vrednoto: aktivno varovanju miru.

V Švicl je 50 do 80 odstotkov prebivalstva, ki govori po dva jezika. V sred. Šolah je francoški jezik obvezen učni predmet, angleški pa prostovoljen.

O tem predavanju je pisal Eschenbach-Kennather Tagblatt dne 30. 7. 1956 sledeče: »Bavarsko društvo učiteljev in učiteljice je priredilo v Eschenbachu mednarodni kongres, ki nudi udeležencem priliko se baviti z vprašanji, ki so jih postavili na dnevni red. Med taka spada tudi vzgoja k mednarodnemu sporazumevanju, obravnavanju in medsebojnemu izpopolnjevanju v pedagoških, vzgojnih in političnih vprašanjih ter v splošnem menjanju izkustev.

Pri predavanju štiri narodnosti — eno ljudstvo, ki sta ga imela dva švicarska učitelja, je prišlo

do dolge diskusije o bistvu švicarske nevtiralnosti. Švicarji so izjavili, da hoče Švicla po odločitvi dunajskega kongresa od vseh evropskih narodov in držav vedno ohranjati nevtiralnost, ki pa temelji na aktivni oboževanju nevtiralnosti in je identična z njeno neodvisnostjo. Z ukinitvijo svoje nevtiralnosti bi se morala odpovedati tudi svoji državi.

Prof. Tiago Wirth je govoril o pojmu domovine v Braziliji. Brazilija, dežela velika kot Evropa, z 58 milijoni prebivalcev, ima 9000 km obale, na jugu evropsko, na visoki planoti zmerno, ob obali in na severu tropsko klimo, katero lahko prenašajo samo domačini.

V velikih mestih živijo potomci več kot 40 narodnosti, pripadniki 21 ver, ki govorijo 10 do 12 različnih jezikov.

V tej ogromni mešanici raznih narodov je v Braziliji 5 milijonov Nemcev, ki jih druzi domotičje, da si gradijo svoje kulturne domove, ustanavljajo časopise, gradijo šole, kar je posebno po revoluciji leta 1930 v velikem razmahu. Otroci, ki so rojeni v Braziliji, pa Evrope še niso videli. Imajo prav tako domotičje po Evropi kot tisti, ki je že 30 let niso videli. Takli otroci naročajo svojim staršem, če gredo na obisk v Evropo, naj jim v spomin prinesejo list vsakega drevesa, ki raste v njihovi star domovini. To je že avtentičen pojav, ki ga študirajo mnogi znanstveniki.

Narodna zavest se prebujala s pridobitvami, prikazovanjem narodnih običajev, petjem nemških pesmi in z izdajanjem nemških

hitrih posplošitvah in beležki drobna dneva opazanja v svoji žepni notes (ne vedno pred dijak in ne v smislu beležek v razrednici). Strokovni kolegi doma, ki ga tvoriata upravnik ter vzgojilo in učne osebe, rešuje mnoga važnejša vprašanja režima domačega življenja, analizira odnose in dogodke v domu, sklepa o odpustih in sprejemih gojenčev ter ugotavlja tudi pomanjkljivosti in napake vzgojiteljev. Na sejah strokovnega kolegija lahko po potrebi sodeluje tudi zastopnik domače mladine. Ob

V spomin Mavriciju Borcu

Tovariš Mavricij Bore, tajnik Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je bil eden med najbolj predanimi in vztrajnimi delavci povojnega sindikalnega gibanja. Kot sin delavske družine je že v zgodnji mladosti spoznal življenje proletarca: budo, izkoriščanje in brezposelnost. Iz teh izkušenj je rastle v njem delavska zavest, ki ga je že kot mladega človeka pripeljala med voditelje sindikalnega gibanja.

Kot prekaljen borec za delavske pravice, kot izkušen organizator delavskih množic, kot neustrašen in neuklonljiv voditelj se je priključil spomladni 1941 narodnosvobodnemu gibanju. Med vojno in vsa leta po vojni je tovariš Mavricij Bore opravljal razne odgovorne dolžnosti. Tajnik Republiškega odbora Zveze sindikatov je bil od 1. junija 1949.

Za pokojnega Mavricija Borca velja, da je bil z ljudmi vedno iskren. Njegove besede, njegovi govori so bili prežeti s tovariško toplino, pa tudi z jasno izraženo mislijo. Njegova posebna skrb je vedno veljala kulturnemu življenju delovnega človeka. Zato je ob vsaki priliki pokazal globoko ljubezen do kulturnih dobrin: knjig, predavnic, dvoran, odrov in do ljudi, ki so žrtvovali za napredek prosvetnega in kulturnega življenja.

Pogreba pokojnika na dan po Novem letu se je udeležila velikanska množica ljudi, med njimi je bilo veliko naših državljanov in republiških ljudskih predstavnikov, ročnih in umskih delavcev. Pa tudi več sto tisočev, ki so jih poslali delovni ljudje iz vse Slovenije, godbe, pevski zbor, govtorniki, dokazujejo, kakšno veliko ljubezen in spoštovanje je užival vzorni organizator, zvesti delavec in uspešen voditelj Mavricij Bore.

Pouk psihologije, filozofije in moralne vzgoje na gimnazijah

Naša šola bolj izobražuje kot vzgaja. Vzgoja je njena šibka točka. Predmeti psihologija, filozofija in moralna vzgoja imajo predvsem vzgojni pomen, zato jim moramo pripisovati poseben pomen. In prav ti predmeti, ki imajo izrazito etično in politično funkcijo, so že vsa leta svoje obstoja v krizi. V takšni obliki, kot se danes poučuje, predmet moralna vzgoja, nima bodočnosti. In kaj se je naredilo, da bi se pouk tega predmeta izboljšal? Nič! Zaman so ostali vsi pozivi, naj bi naši vidni pedagogski teoretiki in praktiki sestavili kak učbenik, ki bi ga lahko uporabljali profesorji za pouk moralne vzgoje. Tako postajajo vedno močnejši zagovorniki ukinitve predmeta moralne vzgoje, kajti poučevanje tega predmeta v taki obliki kot danes, pomeni brezplodno zapravljjanje časa in denarja. Praktično pa večina profesorjev uporablja ure moralne vzgoje za razredniške posle ali pa jih spreminjajo v matematiko, slovenščino ali katerikoli predmet. Skratka, profesorji niso zainteresirani za ta predmet, ne poučujejo ga z veseljem in prav v tem je največja težava. Vsi pedagoški delavci se pa zavedajo, da je moralni pouk potreben. Toda kaj se naj poučuje, v katerih razredih in kdo naj poučuje? Ali more vsak profesor, katerega usmerjenost je izrazito prirodoslovna, poučevati moralno vzgojo? Ali more poučevati moralni pouk tisti, ki se ni nikdar dosti ukvarjal z literarnimi, psihološkimi, političnimi in filozofskimi problemi? Ni dovolj, da vzgojitelj etične vrednote v sebi samo čuti, temveč mora najti njihovo filozofsko utemeljitev. Skratka, moralno vzgojo poučuje lahko samo tisti, ki ima široko humanistično razgledanost.

Obstoječi načrt moralne vzgoje pa je dokaj težaven. Ta načrt je bolj filozofski, političen in celo nekoliko aktivističen, manjka pa mu moralnega jedra. Dijaki nižjih razredov gimnazije, v katerih se poučuje predmet moralne vzgoje, doživljajo življenje bolj čustveno kot pa racionalno. Mislijo bolj konkretno kot pa abstraktno. Ta pedagoška dejstva pa ne upoštevajo zadostni obstoječi načrt. Zavedati se je treba, da moramo politično in moralno problematiko podajati tako, da jo dijaki čustveno sprejemajo in doživljajo. To pa zmorejo samo dobri pedagogji. Zato je uspeh tega predmeta odvisen od dobrega pedagoga. Mislim, da moralna vzgoja ni nujno potrebna v vseh nižjih razredih gimnazije. Morda bi bilo bolje, da bi bila moralna vzgoja dve uri tedensko, in to v prvem in četrtem razredu; poleg tega naj bi se ta predmet ocenjeval. Pediček pravi v »Naših razgledih«, da bi bilo pametno uvesti v peto in šesto šolo uro moralnega razgovora, v kateri bi se z dijaki razgovarjali o raznovrstnih vprašanih življenja, ki vzmirajo mlade ljudi na tej osebnostno zoritveni stopnji. Kako potreben je tudi v višjih razredih neki moralni pouk, dokazuje citat iz ankete nekega osmo-

učnega izprašan iz tega predmeta je njegovo znanje vpisano v tečaj. Z 19. leti gre švecar na novičenje, kjer opravi posebno preizkušnjo iz telovadbe, je zdravniško pregledan in nato določen v vrsti orožja ali v pomožni službi. Ko je star 20 let, gre v rekrutsko šolo. Prvih 8 do 10 tednov se uči o osebnih vzgoji, kjer je posebno važna tudi higienska vzgoja. Drugi del pouka je posvečen vojaški službi in borbeni tehniki. Rekrutsko šola traja 118 dni, nato sledi še 8 ponavljalnih tečajev po 20 dni ter 40 delovnih dni v uvodnih tečajih, tako da znaša skupna kadrovska služba 318 dni.

V primerjavi z drugimi državami traja kadrovski rok

v Švici	10 mesecev
Luxembourg	12 mesecev
Norveški	16 mesecev
Danski	16 mesecev
Franciji	18 mesecev
Italiji	18 mesecev
Portugalski	18 mesecev
Nizozemski	20 mesecev
Belgiji	21 mesecev
USA	24 mesecev
Angliji	24 mesecev
Grčiji	24 mesecev
Turčiji	24 mesecev
Jugoslaviji	24 mesecev
Rusiji	24 mesecev
Poljski	24 mesecev
Bolgariji	24 mesecev
Romuniji	24 mesecev
Madžarski	24 mesecev
Cekoslovaški	24 mesecev
Albaniji	24 mesecev
Kitajski	36 mesecev
Izraelu	42 mesecev

Kot že rečeno, se švecar že v mladih letih spoznava z važnostjo obrambe svoje domovine. Zato rad služi kadrovski rok, se udeležuje vojaških strelskih vaj kot nekakš-

šolca, ki ga navaja Pediček. »Dosti ste nas učili — pravi ta osmošolec — a noben profesor ni v vseh osmih letih niti ene ure posvetil temu, da bi nam povedal kaj o ljubezni in o vseh tistih globokih življenjskih rečeh, zaradi katerih ste nas vedno le preganjali in kaznovali, kadar ste opazili, da jih ne znamo razumeti. Hudiča, kako pa bi vedeli, če nam pa ni nihče nikoli niti besedice o tem povedal!« Te besede nam pričajo, da dijaki v višjih razredih ne damo tistega, kar za svoj osebni in moralni razvoj potrebuje. V dobi, ko se v mladem človeku oblikuje svetovni nazor, v času njegovega najintenzivnejšega miselnega, čustvenega in moralnega razvoja ga pustimo, da si zastavlja moralna vprašanja, ne da bi nanje odgovorili. Od dijaka zahtevamo, da zavzame pravilno stališče do

družbenega in političnega dogajanja v času, ko se nima odnosa do samega sebe. Pedagoška napaka pa je ravno v tem, da mu ne pomagamo razčistiti odnosa do samega sebe. In to naj bi bila naloga vseh moralnega razgovora. Tu di tukaj zopet zadenemo ob dejstvo, da bo uspeh takega moralnega razgovora zagotovljen samo pri dobrem pedagogu, ki je dobro podkovan v humanističnih vedah. Dijak si želi predvsem odgovora na tista vprašanja, ki jih v sebi močno čuti in doživlja. Ta vprašanja pa so v veliki meri erotično-seksualne narave. O tem pa se na gimnaziji redko govori. O spolni vzgoji dijak skoraj ničesar ne sliši. O spolni problematiki je treba govoriti predvsem s pedagoškim in ne toliko medicinskega stališča.

Po teh poteh po Trnovem nam je komaj ostal čas za koso in za kratek pomeneč s

Petnajst dni pri bolgarskih prosvetnih delavcih

(Glej PD šte. 20)

Vadnica je bila do nedavnega v okviru učiteljskega, sedaj so jo pa osamosvojili in pravijo, da je to boljše, ker je bila prej le nekakšni privezek učiteljskega. Sicer pa je tudi ta vadnica takšna kot vse ostale. Opazili pa smo, da ima zelo dosti učil. Vadniški učitelji dobivajo kot dodatek 10 odstot-

Razgovor s predsednikom in tajnikom Zdrženja bolgarskih prosvetnih delavcev

kov od svoje plače, kar se neka-ko ujema z dodatkom 1500 dinarjev, ki ga prejema učitelj pri nas. Pionirski dvorec leži na čudovitem prostoru. Tok Jantre, ki ima obliko dvojnega s, ovija dva grebena: Carjevec, kjer je stal grad prvih bolgarskih carjev, in Boljarevac, kjer so bile hiše bogljarov. Na dnu, tesno ob reki, pa so bile hiše trgovcev in podložnikov. Pobožni ostro padata v Jantro. Od zgradb so ostale le razvaline, ki jih sedaj restavrirajo. Na Carjevcu je bil pred vojno letoviški dvorec, katerega imajo sedaj pionirji za svoj grad. Poleg drugih zanimivosti smo v dvorcu občudovali pionirsko tiskarno, v kateri natisnejo otroci sami prav lepe stvari. V Varni nas je presenetilo lepo, toplo vreme, žive ulice in morje, ki je po barvi tako kot naše in ni prav nič črno. Na sporedu nismo imeli sicer samo sprejem na okrognem komiteju prosvetnih delavcev in ogled mesta, vendar smo kaj kmalu brželi v Pobeдах po moderni obalni, asfaltirane ceste proti severu. Ob obali so se vstili hoteli in počitniški domovi in kopališča. Dobrih 30 kilometrov je kaj kmalu minilo. Po kratki pešhoji smo se ustavili pred najstarejšo bolgarskim samostanom (Aladza manastir). Samostanske celice so v skalnato steno

celice so vsekane v skalnato steno, nad njimi pa je cerkev, prav tako vklesana v skalo. Le zunanje stene so pozidane. —Kmalu smo se vrnili in krenili na obalo, da si ogledamo morje malo bolj od blizu. Ugotovili smo, da je nekoliko manj slano. Ko nam je prvi val napolnil čevlje so nam povedali, da je skoraj vedno močno valovito.

Izvedeli smo da so mesto ustanovili Grki, ki so ga imenovali Odesos. Varna pa pomeni v trakovirščini trg ali trgovsko središče. — Se isti večer smo se z nočnim expresom vrnili v Sofijo.

Ostala sta nam še dva dneva, ki sta bila namenjena ogledu Sofije, poleg tega pa še dvema poslovnima večeroma: prvega nam je pripravilo njihovo Zdrženje, drugega pa naša ambasada. Na tem zadnjem večeru se nam je dopolnila podoba bolgarskega šolstva. Naj naštelim nekaj podatkov:

Štiriletno obvezno šolstvo so uvedli v Bolgariji leta 1889, od leta 1921 pa traja obvezno šolanje 7 let. Do septembra 1944 (osvoboditve) ni imelo šole 1500 krajev, 100.000 otrok šole sploh ni obiskovalo. Do letkriži za takšno stanje, saj smo mnogokrat prav zaradi lagodnosti pa so zgradili šole v vseh krajih, ki imajo pogoje za

prosvetnimi delavci Trnovega. Zbralo se jih je preko sedemdeset. Znova je bilo treba na pot proti Varni, ki se je še do pred kratkim imenovala Stalin. Vožnja se je začela v večernem mraku in končala ob enakih pogojih. Videli nismo ničesar, le občutili obupno tiho čestjo, ob kateri gradijo sedaj novo. V Varni nas je presenetilo lepo, toplo vreme, žive ulice in morje, ki je po barvi tako kot naše in ni prav nič črno. Na sporedu nismo imeli sicer samo sprejem na okrognem komiteju prosvetnih delavcev in ogled mesta, vendar smo kaj kmalu brželi v Pobeдах po moderni obalni, asfaltirane ceste proti severu. Ob obali so se vstili hoteli in počitniški domovi in kopališča. Dobrih 30 kilometrov je kaj kmalu minilo. Po kratki pešhoji smo se ustavili pred najstarejšo bolgarskim samostanom (Aladza manastir). Samostanske celice so v skalnato steno

Psihologija in filozofija sta edina predmeta, pri katerih obstaja možnost, da se obravnava taka problematika. Ta dva predmeta bi morala odgovorjati na tista osebnostna, intimna in družbeno politična vprašanja, ki si jih zastavlja sedmošolec in osmošolec. Psihologija in filozofija morata zasledovati predvsem praktično psihološko in moralno stran. Ne smeta se izgubljati v tistih teoretskih vprašanjih, za katera mlad človek še ni dozorrel in v katerih ne najde stikališča s prakso. Zato naj pouk filozofije zasleduje bolj sociološko in etično problematiko, ontologija in spoznavna teorija naj se podajata samo v tolik meri, kolikor je za formiranje materialističnega pogleda na svet nujno potrebno. Ne smemo pa pozabiti, da sta sociologija in etika samostojni znanosti, ki ne smeta postati dekli politike. In tudi moralno vzgajanje ne sme temeljiti na trenutnih političnih koristih, kot se to dogaja v SZ. Kadar je vzgoja podrejena trenutnim političnim koristim, zabrede čisto v nevzdržen položaj. Janez Jerovšek

ustanovitev šole. Po zadnjih podatkih pa ne hodi v šolo okoli 3300 učencev, žal jim je, da so sezidali toliko šol; vedno, da bi bilo bolje pri večjih šolah sezidati internate. Začeli pa so intenzivno graditi internate za otroke, ki stanujejo daleč od šole ali pa imajo v rojstni vasi le nize organizirano šolo. (Zanimivo je kako poučujejo na nize organiziranih šolah, kjer učitelj dela z več oddelki: od 8 ure zjutraj do 10 ure dela z enim oddelkom neposredno. Ob 10 pride v šolo drugi oddelki. Sedaj je ta na vrsti za neposreden pouk, s prvimi pa dela učitelj posredno. Drugi dan je obratno. Na splošno tožijo, da je učiteljska izobrazba premajhna, posebno glede na to, da so začeli dajati velik poudarek kmetijski, gospodarki in politični vzgoji. Kmalu nameravajo uvesti 13-letno šolanje

objavili v glasilu ministrstva in združenja učiteljsko delo.

Dan odhoda. Kot pred štirinajstimi dnevi smo se zbrali na kolodvoru. Le da smo se sedaj že kar dobro poznali in tudi tolmacha ni nihče več iskal. Tudi tokrat ni manjkalo cvetja. Kot sprejem, tako je bilo tudi slovo prisrčno, toliko bolj, saj smo si v teh dneh marsikaj povedali in pregledali marsikatero senco nezaupanja. Sredi popoldneva nazaj je odpejal Balkan express nazaj v domovino. In če bi na zaključku teh vstic zbral splošne vtise, bi dejal nekako takole:

Cepprav naša pot ni bila namenjena kakemu posebnemu študiju, smo vendar dovolj spoznali bolgarsko šolstvo. Videli smo, da njihovi prosvetni delavci delajo, mnogo delajo. Marsikje smo občudovali

Univerza v Sofiji

na učitelje osnovnih šol, učitelje progimnazij pa usposobiti za poučevanje v več predmetih (dostikrat na vsaki gimnaziji ne morejo dobiti dovolj ur za eno stroko; eni in drugi bodo imeli enake plače). Učitelji v gimnaziji se bodo morali specializirati vsaj v dveh strokah. Že sedaj uvajajo prakso, da mora vsak učitelj vsakeh pet let v prostem tečaju za izpopolnitev izobrazbe. Letno pride v te tečaj 7 do 9 tisoč učiteljev. Cilj tečajev je, dvigniti splošno-izobraževalno šolo na 11 let ter vključiti vse otroke v starosti od treh do sedmih let v predšolsko vzgojo. Za vse strokovne šole skrbijo ustrezna ministrstva, prosvetno ministrstvo pa skrbi le za pedagoško plat dela v teh šolah. Trenutno je osnovni problem politična vzgoja in izobraževanje kadrov, ki bi delali na družinskih gospodarstvih. Na kmetse se mladina zelo nerada vrača. V kratkem bodo uvedli v 8. do 11. razred poseben obvezni predmet (proizvodstvena obuka). Zeljo po enakih splošni izobrazbi ki naj bo čim širša in tudi čimbolj temeljita, podpirajo skupnosti, starši in šola. Bodoča 11-letna šola bo brez izpitov ali matur, kdor pa bo šel na fakulteto, bo tam opravljal predpisane izpite.

O vseh teh in drugih problemih živo razpravljajo. Izdali so poseben načrt in ga

Učitelje osnovnih šol, učitelje progimnazij pa usposobiti za poučevanje v več predmetih (dostikrat na vsaki gimnaziji ne morejo dobiti dovolj ur za eno stroko; eni in drugi bodo imeli enake plače). Učitelji v gimnaziji se bodo morali specializirati vsaj v dveh strokah. Že sedaj uvajajo prakso, da mora vsak učitelj vsakeh pet let v prostem tečaju za izpopolnitev izobrazbe. Letno pride v te tečaj 7 do 9 tisoč učiteljev. Cilj tečajev je, dvigniti splošno-izobraževalno šolo na 11 let ter vključiti vse otroke v starosti od treh do sedmih let v predšolsko vzgojo. Za vse strokovne šole skrbijo ustrezna ministrstva, prosvetno ministrstvo pa skrbi le za pedagoško plat dela v teh šolah. Trenutno je osnovni problem politična vzgoja in izobraževanje kadrov, ki bi delali na družinskih gospodarstvih. Na kmetse se mladina zelo nerada vrača. V kratkem bodo uvedli v 8. do 11. razred poseben obvezni predmet (proizvodstvena obuka). Zeljo po enakih splošni izobrazbi ki naj bo čim širša in tudi čimbolj temeljita, podpirajo skupnosti, starši in šola. Bodoča 11-letna šola bo brez izpitov ali matur, kdor pa bo šel na fakulteto, bo tam opravljal predpisane izpite.

O vseh teh in drugih problemih živo razpravljajo. Izdali so poseben načrt in ga

V otroškem vrtcu v Sofiji

njihovo neprestano skrb za mladino. Ne bi bilo prav, če bi zamolčali, da so njihove šole tudi materialno precej dobro preskrbljene. In še to, kar bi veljalo za vse, s katerimi smo se srečevali; velika skromnost v vsem. Njihova gostoljubnost nima meja. Povsod so nas sprejeli tovariško; če je kje nastala zadržaja, je kmalu izginila. Zelo si želijo medsebojnih obiskov prosvetnih delavcev, mladine in pevskih zborov. In prav bi bilo, da bi bilo takih stikov čimveč.

Trije primeri pravilnega odnosa do prosvetnih delavcev

(Glej tudi članek v št 17 z dne 10. 11. 1956)

(Poročilo, ki naj ilustrira take in podobne zadeve tudi z druge strani)

V mestecu B., kjer je sedež občine, je služboval učitelj, ki je v prekomernem delu izčrpal svoje zdravje. Invalidsko upokožitev je dosledno odklanjal, zato so ga zaposlili z administrativnim delom v neki ustanovi. Ker stanovanja v službenem kraju ne more dobiti, stanuje pri svoji družini 18 km daleč na vasi. Vsakdanje vožnje z avtobusom bi bile zanj prenaporne. Uprava ustanove mu pošila delovni material na stanovanje. Prevoz je zvezan s stroški. Stroški so pa tudi z vzdrževanjem, ogrevanjem čistjenjem in razsvetljavo delovnega lokala. Vse mora nositi sam, ker mu predsednik občine odreka pravico do poravnave stroškov z izgovorom, da je omejen učitelj za občinsko blagajno »previsoko breme«, občinski ajnkaj ga je celo ozi-gosil kot »izkoriščevalca skupnosti«. Dokler je opravljal kar 16 funkcij hkrati, ni bil nikomur v »breme«.

Tako bo prazdeti učitelj prisiljen, da zapusti družino in si poišče službo v drugem okraju tik pred — izpolnitvijo službene dobel

tih Francija, Belgija in Jugoslavija na tem področju prehiteli finančno močnejšo Švico. Posebno priznanje pa je dal Avstriji. V Braziliji kot tudi v mnogih ostalih deželah ima profesor častni naslov Pastalozzi Brazilije. Je član in častni predsednik akademije znanosti svoje domovine kot tudi mnogih znanstvenih družb Braziliije, Španije in Portugalske. Njegovili literarnih del je objaviljenih čez 80, med temi tudi zgodovinska nemškega jezika in literature, ki je izšla v treh zvezkih leta 1938. Prevadel je vrsto nemških pesni v portugalski jezik, ki so postale kulturna dobrina Brazilije.

Posebno ljubezen posveča problemu zdravstvene zaštite otrok in slabo nadarjenih otrok. V Braziliji je profesor usnanovil 12 zavodov za slabo nadarjene in 7 zavodov za zanemarljive otroke.

Med razgovori o Jugoslaviji je s ponosom poudaril, da je bil že tudi gost markala Tita in se z njim osebno razgovarjal. Heinrich Schlegel iz Švice je imel predavanje »Švicarski državljani kot volak«, v katerem je nakazal, kako v Švici gojijo domovinsko ljubezen v armadi. Že kot otrok se mladi Švicar spoznava z vojaškim življenjem. Vsek za orožje sposoben Švicar ima vojaško obliko, potrebuje in puško doma. V vsaki občini imajo ob sobotah večje in strelske vaje, vsak obveznik čisti in hrani orožje in vojaško opremo doma in tako njegovi otroci večkrat vidijo očeta in brate običene v vojaško obliko in opremljene z orožjem. Že v šolah se obvezno učijo telovadbe in telesnih vaj, ki so podobne vojaškim vajam. Po končani šolski obveznosti je vsak

domovinskih manifestacij in narodnih praznikov in varuje vojaško opremo in orožje ko nekakšne svetinje. Malhna domovina, njen prvotni, enotnost in nevtiralnost jim je čez vse. Nočejo se vključiti v noben blok, temveč ostati popolnoma neodvisni in nevtiralni. Svojo armado pa vzdržujejo zato, da imajo občutek varnosti in možnost, braniti se.

Proračun za vojsko je v Švici l. 1920 znašal 40% drž. proračuna, leta 1925 je padel na 23 odstotkov, leta 1930 na 21 odstotkov, ko je Hitler začel svoje osvajalne vojne, je proračun 1940 zrastle na 62 odstotkov, toda že med vojno opet padel na 46 odstotkov. Leta 1954 je znašal 37 odstotkov. Leta 1955 pa samo 18 odstotkov državnega proračuna.

Dr Thomas Ellwein, vodja centralne domovinske službe, je sporočil kongresu pozdrave bavarskega olinstrskega predsednika in imel referat »Ali goji nemška šola državljansko zavest.«

V referatu je nakazal, kako je bila mladina po drugi svetovni vojni zapuščena z zlomljeno zavestjo vprašanja prostosti zaradi prejšnje tako grobe politične diktature. Po zlomu nemškega naroda je bila sicer dana možnost novega začetka, toda prilika ni bila izgubljena. Vprašanja državne oblike so bila politična v ozadje. Splošna stika je bila prevlečena, šolska vprašanja pa so imeli v rokah konservativni elementi. Šola je bila vedno na repu ostalega razvoja. Druga katastrofa pa je bila izguba učitelstva ter šole v ruševinah. V šolah sploh ni bilo politike, tudi zgodovine dalj čas niso poučevali. Šele leta 1950 se je začela v šoli državljanska vzgoja.

Po letu 1933 je bil učitelj v Nemčiji najbolj iskan. Režim ga je potreboval za hitlerjevsko vzgojo. Pod pritiskom in vplivom, ki je bil zelo težak in stalen, je postal docela mehčak in poslušen. Zlomljen pod tem pritiskom, se je po letu 1945 malokateri upal začeti z državljansko vzgojo. Učitelji so jo v splošnem nskako odklanjali. Posebno se je to ob-čutilo v višjih šolah. Tudi na učiteljskih ni bilo državljanske vzgoje, učenci pa so bili zanj popolnoma nezanimivni. Odgovorni faktorji pa niso imeli čiste koncepcije državljanske vzgoje glede tvarne in metode.

Psihologi niso imeli nikake pedagoške izobrazbe in se zato niso upali poučevati državljanske vzgoje. Šele polagoma so dosegli pozitivne rezultate, posebno na srednjih šolah. Več pa bi morale doseči osnovne šole, katerim je zaupano 90 odstotkov mladine. V osnovnih šolah pa je snov državljanske vzgoje po svojem obsegu in pomenu še važnejša, zato ker lahko povezujejo snov z domoznanstvom, zgodovino itd.

Cilj državljanske vzgoje ni samo posredovanje znanja o ustavi. Učenci morajo biti namreč sposobni za življenje v družbi in skupnosti, ker le tako more pozneje državljan svojo nalogo v skupnosti svojega naroda pravilno rešiti. Učence mora biti vzgojen v državljana, zavedajočega se odgovornosti.

Tudi v poklicnih šolah so plovodiva tla za državljansko vzgojo. Kako torej goji nemška šola državljansko zavest?

Nemci ne smejo gledati nazaj v zgodovino. Od leta 1914 šola ni imela svobode vzgoje. Leta 1945 je prišla šola v katastrofalni položaj. Z veliko opreznostjo je bilo treba šolo izločiti iz politike. Treba merjati je bilo treba učiteljsvo iz stare hitlerjevske miselnosti. Od takrat stalno stremimo k šolski reformi.

Obstajajo pa še šole, v katerih vladajo močno avtoritativni odnosi. So pa tudi razredi, kjer si učenci v veliko vno prizadevajo ustvariti novo vzgojno in učno klimo. V njih je tudi že dana osnova možnost za diskusijo. Z nadalje vpisujejo letne izpite po vsakem dovršenem predvoleskem to prosijo inozemske prijatelje za razumevanje nemške situacije, ki tako pogosto ovira državljansko vzgojo (veliki razredi, pomankanje učnih prostorov itd.) Zato je takim šolah zelo težko izpolniti vse državljanske naloge, ki so postavljene pred nemški narod. Nočejo oznanjati nikakih idealov svobode. Te vrednote so tako in tako pogosto v nazkrižju mnenj bodisi v časopisu ali v trenutni situaciji.

Šola hoče toliko bolj vzgojiti državljana, ki se bo svoje naloge in dolžnosti vedno bolj zavedal in bo pripravljen v tem duhu živeti in delati.

Prav zaradi tega, ker nima nemška šola predobitih smernic državljanske vzgoje, je treba paziti na demokratičnost teh učiteljev in vzgojiteljev, ki oskušajo svoje učence vzgojiti v tem demokratičnem duhu.

V diskusiji je rekel šol. inšpektor, okrožja Eschenbach tole. V državi, ki se je komaj nánovo rodila, še ne more biti državljanske zavestnosti. Kdor pa ima sam državljansko zavest, jo lahko pri-

stavi. V diskusiji je rekel šol. inšpektor, okrožja Eschenbach tole. V državi, ki se je komaj nánovo rodila, še ne more biti državljanske zavestnosti. Kdor pa ima sam državljansko zavest, jo lahko pri-

stavi. V diskusiji je rekel šol. inšpektor, okrožja Eschenbach tole. V državi, ki se je komaj nánovo rodila, še ne more biti državljanske zavestnosti. Kdor pa ima sam državljansko zavest, jo lahko pri-

stavi. V diskusiji je rekel šol. inšpektor, okrožja Eschenbach tole. V državi, ki se je komaj nánovo rodila, še ne more biti državljanske zavestnosti. Kdor pa ima sam državljansko zavest, jo lahko pri-

vzgoji tudi drugemu in ima lahko delo. Učitelj, ki so bili v prejšnji državi na mestu, so bili zaradi svojega prejšnjega dela sedaj premeščeni, zato sedaj tak učitelj ne more biti dober državljan. (Mislim, da bi se tak učitelj prav nič ne izpremenil, če bi ostal na starem mestu, pač ne bi naprej uganjal svoje hitlerjevske vzgoje in pri tem mislil, da se ga država celo boji. Opomba pisca.) oziroma učitelj nove države zavestj zato roke proč od učiteljsva!

O tem referatu pa je dal Eschenbach - Kennathier Tagblatt dne 30. 7. 1956 za Nemce prav neugodno izjavo: V razpravi so morali nemški udeleženci priznati, kako malo so bili njih vzgojitelji pripravljani poučevati državljansko in kako malo je bilo učencev, ki bi imeli zanj zanimanje. Neenotnost v gradnji državnne uprave in neenotnosti Nemcev je povzročilo popolno odklonilno stališče pri vzgojiteljih in nezanimanje mladine.

Če primerjamo gornji referat z našimi razmerami, vidimo, kolikšna je še neenotnost in nerazčilenost pojmov v tem pogledu v Nemčiji. Nam je NOB in zasedanja AVNOJ-a v Jajcu že med vojno dalo popolnoma jasen program državljanske vzgoje. Ki smo jo vršili v najbolj burnih časih v vseh šolah, na vseh grupnih in množičnih sestankih, med civilnim prebivalstvom kot tudi v partijskih edinicah. Revolucija nam je izkristalizirala pojme in dala jasne naloge glede državljanske vzgoje.

Ko je v razpravi delegat Luxembourga vprašal referenta Dr. Thomasa Ellweina, vodjo centralne domovinske službe, kaj pomeni

državljska zavest, mu je ta citiral iz svoje knjige »Ali vzgaja nemška šola državljansko zavest?« sledeče: — »ne vzgaja k idealu, temveč prilagajate in oblikovane trenutni situaciji.«

Zaključne besede referenta so bile: »Prosim, verjemite nam, da se trudimo hoditi po dobri poti. Vse to pa potrebuje časa, miru in razumevanja. Napravili bomo še mnogo napak, veliko bomo še preizkušali in se za stvar borili. Pre pričani pa smo, da bo naša borba dosegla uspeh. Veliko moramo zvedeti o državljanski zavesti v tujini, veliko se moramo učiti in eksperimentirati, da bomo pričevali te težave.«

Zanimivo je bilo tudi predvane francoskega delegata Rogera Ehrensa »Prebujajoči se nacionalizem v Severni Afriki«, v katerem govori, da je iz francoskega muslimanskega vprašanja v Severni Afriki nastalo svetovno vprašanje. Tam ne vodijo deklarirane vojne. V Tunisu in Maroku je boj očrel v diplomatski boj, medtem ko se v Alžiru vodi boj z orožjem. V Severni Afriki se tako bori umirajoči kapitalizem skupaj z evropsko manjšino, večinomna Francozi, proti alžirski osvobodilni vojski.

Tako smo iz referatov in razgovorov lahko videli, kako daleč mora iti domovinska ljubezen, da ne zide v nacionalizem, ki je zapeljal marsikateri narod v denjanja in zločine, ki ne bodo kmalu pozabljeni. Videli smo, kako pomembujejo nekateri državljansko vzgojo in kako neenotni so v programu in načinu vzgoje. Videli smo, kako nekateri z izgovorom, da imajo najbolj pravičen način vladanja kolonij, ne dajo podprilnim najosnovnejših pravic t. j. lastnih šol.

Pismo kozjanskega učitelja

Dragi prijatelji!

Tvoje odkritosrčno pismo mi je bilo poguma, da se Ti tudi sam izpovem. Prav imaš, ko praviš da mora biti prosvetni delavec trodnevni kot trdnja. Tvojo črnoglednost sem najprej potiskal ob stran, rekoč: vsak poklic ima pač svoje težave. A saj se nisem ustrašil dela in težav, nekaj drugega me je prizadelo. Moje delo so razzallili in ga globoko ponižali. Da, to me je zabolelo, to me grize še danes.

Naj Ti, dragi prijatelji, v kratkem opišem svoje delo. Sam predstavljam, ali ima to delo kakšno vrednost ali ne! Pa pričnimo!

O anketi, ki jo je pripravila Pionirska knjižnica v Ljubljani, sva se že usno pogovarjala. Pismo me je dopolnilo, da sem z veseljem zagrabil za to stvar, ker me je osebno zanimalo, katere knjige mladina posebno radi bere. Saj veš: vsak anketiralec je moral prebrati več izbranih del in samostojno odgovoriti na določena vprašanja. Kot starista Te bo verjetno zanimalo, za katere knjige so se dijaki posebno navdušili. Prvo in drugo so: kar poizkraj Zabrega kralja, Tončka, Bratovščino sinjega galeba, Robin Hooda, Bambiho in Kunglino; tretje in četrto so: pa dela Pod svobodnim soncem, Ivanhoe, Beli ovčjak in Pripovedke iz Shakespeara. Manj so segeali po knjigah Čudovite prihode profesorja Modrinjaka Čudovito popotovanje Nilsa Holgersona in Astropola, popolnoma v nemer so puščali: Pogledi v živalski svet in druge knjige poučnega značaja. Zanimiva anketa: kajne? Kljub temu, da ni bila šala anketirani čez sto dijakov, sem delo uspešno opravil.

Ker sem ravno pri knjigah, naj Ti omenim, da sem marsikatero urico predepel v šolski knjižnici. Tu sem srečal pravo baletonsko zmešnjavo in krepko sem moral pljuniti v roke, da sem napravil red. Ako danes stopiš v knjižnico, najdeš vse knjige lepo urejene in zabeležene v novi inventarni knjigi.

V knjižnici sem odkril in se takoj ogrejel za simpatične Dečke Pavlove ulice zlasti še za junake Nemečka, ki je žrtvoval življenje za plač, za domovino. Solze so mi očižale lice, ko sem se poslušal na smrtni po-

steli, ubogi Nemeček! Prekrasno mladinsko vzgojno delo, iz katerega diha na vsakem koraku polno prelopih misli o neomajnem tovarišu in poštnju, o drznemu junaštvu in iskreni ljubezni do rodne grude. To umetnino je treba posredovati mladini, sem sklenil pri sebi. Odlučil sem se za dramatisacijo. Rečeno — storjeno! Dan za dnem je odšel ropotal stroj v šolski pisarni. Poln idealizma sem obkovoal mlade igralce, še sproti spreminjal besedilo in zbijal ter prenašal kulise. Končno so oživele deske prosvetnega društva. Najprej generalna, nato premiera. Skozj ocala profesorja Raca je dobil moj idealističen močan udarec: odraslih, zlasti še tistih, ki sedaj ponižujejo moje delo, v dvorani sko-rjajda ni bilo.

Vendar nisem odnehal. S kolegi sem se zagrzel v Drago Ruth. Ponovno lipkanje vlog, vsakovršne vaje, pripravljane kulise in celo dve reflektorji. Naj Ti je na kratko omenim, da je igra uspešna v domačem kraju in prav tako gostovanje v 15 kilometrov oddaljenem kraju, kamor sem moral po dežju kolezariti, da sem pripravil sceno.

Mogoče se boš čudil, če Ti povem, da sem ob tem delu še sestavil dva sestavka za reviji Jezik in slovnost ter Sodobna pedagogika.

In končno: ali ne nosi jezikovni učitelj eviji delež šolskega dela. Obvezno čtivo, pripravljane proslav in 240 šolskih nalog ob vsaki konferenci niso mačje solze. Ali si že kdaj natančneje razmišljal koliko časa Ti vzamejo šolske naloge? Računal: 240 nalog po minimalno 10 minut za eno nalogo da skupaj 2400 minut ali 40 ur. Dodajva še 20 ur za vidiranje in dobiva 80 ur ali 10 dni po 8 ur poleg pripravlj-

nja in rednega šolskega dela, ki mi že itak nalaga tedensko 13 ur več kot zahteva učna obveznost. Vem, da boš oporekal: to delo imaš plačano, nadure celo visoko honorirane. Le delno Ti lahko pritrdim, ako misliš, da je to delo pošteno plačano. Pod pogojem, da stvari ne razbobaš ženskemu svetu. Ti lahko zaupam, da ob straneh že sivim in da mi večkrat že živci nagajajo.

Dovolj bo suhoparnega naštevavanja, čeprav bi lahko še pribil, da predsedim vsak drugi dan skoro ves popoldan v dijaškem domu, da sem poučeval tudi v kmetijskogospodarski šoli in mogoče še kaj. Dobro me poznaš in veš, da nisem ambiciozen in častihlepen. Toda bolj me, ako ljudje mislijo, da se učiteljevo delo ob 8. zjutraj začne in ob 12. opoldne konča, ostalega dela pa nečemu videti. Vendar me ta stvar še ne bi spravila iz ravnovesja. Razdražilo so me pa besede uglednega političnega delavca, čes „učitelje“ Y pride najbolj poceni skozj. Skromen očitek, a pekoč ko žerjavica. Priznan, dragi prijatelji, da bi taka krivica tudi Tebe pekla. Kako, vse moje delo ni vredno počenega groša? Polnovredno delo so le sestanki, četrdo večkrat brezplodni, medtem ko učiteljevo vzgojo in ljudskoprosvetno delo ni vredno, da bi se nagradjevalo s pohvalo.

Vidiš, dragi prijatelji, to je tisto, kar sem Ti hotel v tem pis-mu potožiti. Ali si me skušal razumeti? Mogoče se motim, ko razmišljam, sklopem in sodim. Bodi tako dober in razsvetli mi, kaj mi do tebe pomeni? Povej mi, ali mislim prav ali ne!

Da, še tole Te bo zanimalo: zadnje čase sem se moral ponovno preseliti. To je v dveh letih že tretja selitev. Ob prihodu sem se s kovčki ustavlil v prehodni gostilniški sobi. Od tam sem romal v sončno sobo v drugem nadstropju, prenašal kovčke z nadstropja nižje in sedaj sem se usidral pod streho. Tu bom verjetno imel mir.

Tako je dragi prijatelji, na Kozjanskem lahko pa bi bilo tako, kjerkoli na Slovenskem. Pozdravlja Te Tvoj Jurij.

Iz celjskega okraja Društva učiteljev in profesorjev v celjskem okraju so izvolila svoj okrajni odbor

Kmalu po ustanovitvi občinskih društev učiteljev in profesorjev in dveh ločnih društev za učitelje in profesorje v Celju samem, so tu ustanovili okrajni koordinacijski odbor, ki je polnih 9 mesecev povezoval društva med sabo in reševal skupna vprašanja, sprejel in dajal smernice za društveno delo in imel namen prirediti okrajna zborovanja prosvetnih delavcev.

Na zadnjem sestanku tega odbora dne 15. m. m. so se zopet zbrali v Celju zastopniki društev, večinoma predsedniki, da bi izvolili nov Okrajni odbor za naslednjo poslovno dobo. Doseženi predsednik koordinacijskega odbora prof. Franjo Jeklič je podal poročilo o dosedanjem delu odbora ter dodal potrebo po takem forumu, ki naj bi obravnaval vsa tista vprašanja, za katera so potrebna enotna stališča. Tako je n. pr. odbor pripravil predloge za republiški plenum Združenja učiteljev in profesorjev v Ljubljani. O priliki odkritja Askercovega spomenika v Celju je odbor priredil skupno zborovanje prosvetnih delavcev celjskega okraja s celodnevnim programom. Po predavanju so se udeležili gledališke predstave, v popoldanskih urah pa odkritja spomenika. Dan prosvetnih delavcev so zaključili z družabnim večerom. V decembru predvidena skupno zborovanje z dvema predavanjima in

gledališko predstavo je bilo preloženo na poznejši čas.

Med razpravo o predsedništvem poročilu so člani odbora izrekli zahvalo ljudski oblasti za enkratni dodatek k plači ob državnem prazniku. Nekateri občine so se pri izplačilu tega dodatka znašle v težkem finančnem položaju, zato so gale nekateri več, druge manj. Vendar so bili mnenja, da bi ob takih primerih ne smeli delati razlik med posameznimi občini. Odbor bo posredoval, da se ta nedostatek popravi. Izreden dodatek k plačam se ne more smatrati kot nagrada, ampak le kot prispevek za izboljšanje življenjskega standarda. V nekaterih občinah so bile ob prazniku prosvetnim delavcem podeljene še posebne nagrade, kar je lep dokaz priznanja za učiteljevo delo.

O podeljevanju nagrad je načelno spregovoril navzoči predsednik Okrajnega sveta za šolsvo prof. A. Askerc ter naglasil, da je pravično nagradjevanje prosvetnih delavcev oteženo prav zaradi tega, ker se nimamo enotnega kriterija o presoji šolskega in izvenšolskega dela. Okrajnemu odboru je priporočal, naj sestavi podrobno analizo tega vprašanja.

Za novega predsednika Okr. odbora je bil izvoljen predsednik Žalskega društva tov. Edmund Božiček.

Kako ocenimo učiteljevo učno uro

Da bi izboljšali kvaliteto učnega dela, smo že takoj po osvoboditvi uvedli poleg obveznih upraviteljskih hospitacij pri učiteljih tudi medsebojne posamezne ali skupinske hospitacije učiteljev. V lanskem šolskem letu smo po okrajih ustanovili tudi posebne hospitacijske šole.

Ker se po hospitacijah pri razglabljanju o poteku in kvaliteti učne ure običajno ne razvijajo dovolj temeljite razprave, še prav posebno pa ne pri medsebojnih hospitacijah na šolah, se mi zdi potrebno dati nekaj opozoril in ocenimo učno uro, saj se mnogokrat dogaja, da učitelji ocenjujejo nastope tovarišev s kratkimi, stereotipnimi izjavami: »Ura je bila zelo dobra in podobno. Od take nekritične ocene učitelj strokovno ničesar ne pridobi, ali pa se vsaj ne zaveda, kaj je bilo pri uri dobro, odnosno je prepričan, da je bilo vse najbolje, na morebitne negativne strani nastopa pa ga nihče ni opozoril.

Mislim, da bi bilo treba pri ocenjevanju učne ure upoštevati nekoliko teje pedagoške, metodično-didaktične in psihološke momente ali drugače povedano: opravljeno učno uro bi bilo treba analizirati glede na organizacijo ure, uveljavljanje učnih metod, učne snovi, učnih pomočkov in glede na učiteljevo osebnost, kar bom skušal opisati.

Nekaj ur pred začetkom pouka so v razredu učenci, njihov učitelj in hospitanti. Pozornemu hospitantu ne bo ušla ugotovitev, kako so učenci sprejeli učitelja, ko je ta stopil v učilnico. Če pri tem navidezno brezpomembnem pojavu se razločno pokaže odnos učencev do učitelja, kar se kaže v lepem in dostojnem pozdravu ali pa obratno — namreč, da učenci niti ne utihnejo, vsi ne vstanejo itd. To bi dalo slutiti, da je učitelj vzgojni vpliv na učence šibek, njegova avtoriteta pa ne dovolj velika.

V razredu, kjer učitelj navaja učence na red, imajo učenci ob pričetku pouka vse pripravljeno, vedo, kaj je tisto uro na urniku, zato učitelju ni treba izgubljati dragocenega časa z raznim pripravami pri učencih in svedeti tudi pri sebi pisane potrebitine in zvezek, kreda, učila in drugo!

Pri uvajanju v novo snov hitro ugotovijo, koliko so učenci nanjo pripravljeni, kako so jo sposobni dojemati, posebno če je v tesni zvezi s staro. Sistematično gradnja snovi terja vedno dobro razumsko predznanje, pravilne pojme in predstave, kar daje učitelju učencu le s kvalitativnim poukom. Če pri uvodu v snov bomo torej do neke mere ugotovili kvaliteto nastopajočega učitelja.

Hospitanta mora zanimati, kako se je nastopajoči učitelj pripravil na pouk. V njegovih dnevnikih pripravah si mora ogledati metodično zgradbo učne ure, presoditi njeno didaktično plat, razmotriti snovno dispozicijo in upoštevati, pedagoške ter psihološke momente, ki nastopajo v učnem procesu tiste ure. Učitelju in učencem mora biti jasen izobražbeni smoter učne ure. Važna je tudi pravilno odmerjena količina

snovi, ki mora biti znanstveno utemeljena in pravilno izkoriščena.

Prav gotovo bomo posvečali največjo pozornost metodičnemu postopku pri pouku nastopajočega učitelja. Ugotovili bomo, ali je uporabil snovi primerno metodo odnosno kako so se metode med seboj prepletale (po Silihu ali po Patakiju), kako je učence v snov uvajal (izhodišče), kako pridobival, povzel in zaključil ter vadil oziroma uporabljal. Pri tej priliki bi opozoril, da mnogokrat učitelj slabo gospodari z učnim časom, zaradi česar ure ne dokonča in zaokroži, kar je prav gotovo groba metodična napaka. Zelo rad zavleče uvajanje, kar gre na račun ponovljive snovi, luščanja jedra, pravila in podobno. Če dispozicija snovi ni nastajala med pridobivanjem, se zgodi, da zanjo nima več časa odnosno snovi sploh z učenci ne more več ponoviti. Tako ostane učencem bore malo od ure, čemur se učitelj pozneje rad čudi. Zato ni dovolj, da se učitelj za uro le dobro pripravi, marveč mora tudi natančno premisliti, kako bo izbral čas, pri pouku pa naj večkrat pogleda na uro.

Od učnih načel sta gotovo bistveno važna nazornost in sistematičnost pri pouku. Nena-zornost vodi k učiteljevemu verbalizmu pri pouku in verbalnemu učencemvemu učenju in znanju. Če izbran in tekoč učiteljev govor je dobro nazorilo, nadalje navadna in barvna kreda, s katerima učitelj med pridobivanjem nove snovi riše slike na tablo.

Jasno je, da so konkretna nazorila, izdelana v tovarnji za učila, ali pa tista, ki jih je izdelal učitelj sam ali skupaj z učenci, najboljši učni pripomoček. Pripomniti je treba, da lahko taka nazorila dostikrat popolnoma nadomestijo tovarniške izdelke, treba je le mnogo dobre volje, stremljenja in hotenja po kvalitetnejšem pouku, zavesti, da je verbalizem pri pouku učiteljev in učencev največji sovražnik in končno nekaj denarnih sredstev. Rekel bi celo, da so ta nazorila včasih boljše, ker so manj komplicirana. — Ko učitelj ocenjuje nastop tovarišev, ne bi smel pozabiti tudi na opazovalne naloge, ki jih dobe učenci pred nastopom in na predhodne ekskurzije. Včasih je dober tudi kak poizkus, ki ga učenci po učiteljevih navodilih pred nastopom izvrše doma.

Budno je treba paziti tudi na sistematičnost pouka. Opažam, da si učitelj mnogokrat ne zna urediti snovi sistematično, logično zaporedno, razvojni in tako postavlja stvari na svoje mesto. — Dispozicija je pomankljiva, učence si z njo ne zna pomagati. Nekaj učencev mi je bil vprašanje, kako bo uporabljal dispozicijske točke na tabli odgovoril: »Načelno se jih bom na pamet.« S tem mi je bilo jasno, da so učencu točke že konkretna snov, ne pa le opora za njegovo samostojno pripovedovanje pri obnavljanju snovi. Razumljivo pa je, da morajo učenci že pri povzetku snov samostojno po dispoziciji ponoviti. Mislim in prepričan sem, da je prva in poglavitna zapoved novodobne šole vzgajati učencu

samostojnost v izražanju in prosojnosti delu sploh, ker ga sicer pasiviziramo, v njem ne vzbujamo kritičnega duha.

Pouk mora biti zares življenjski, sodoben, aktualen, pogluben; potem tudi ni nevarnosti, da bi ne bil dejno in politično pravilno usmerjen. Tu ima učitelj dovolj prilike dokazati, da je resničen in zavesten borec za socialistično stvarnost, graditelj novega, naprednejšega družbenega reda. Odraz njegovega zavednega dela hitro opazimo na učencih po njihovi razgledanosti.

Forsiranje učenceve aktivnosti pri pouku prehaja rado v nedisciplino, zlasti takrat, če učitelj ne navaja učencev na parlamentarno obliko medsebojnega občeuvanja ljudi. Dogaja se tudi, da učitelj daje prednost svojemu bistrim, a vsiljivim učencem, dela je z njimi, včasih pa ostaja pasivna, včasih tudi apatična in užaljena.

Učne pripomočke mora učitelj pravilno izbrati, spretno in v pravem trenutku pri učni uri uporabiti, s čimer mora ujeti določeno psihično razpoloženje učencev.

Zanimivo je tudi ugotoviti, ali so učitelj in učenci govorili v knjižnem jeziku, koliko so učenci prehajali v dialekt in kako je učitelj na to reagiral. Pri računstvu se je zelo razpaslo nepravilno naglaševanje besede dinar v množini (dinarjev namesto dinarjev); ravno tako uho težko prenese koliko, toliko namesto koliko, toliko itd.

Pogledati bi bilo tudi treba, kakšnih učnih tehnik se je učitelj poslužil. Učitelji z dolgoletno prakso so večinoma osvobodili dokaj spretno in nazorno vrstnejšo tehniko pri poučevanju, kar je poleg pravilne, dogmatične metode in upoštevjanja učnih načel prav gotovo nujno potrebno. Tu se pokaže učiteljeva invencija, morda tudi tiho ocenil najprej sam svoj malo fantazije, ker je včasih nastop.

potrebno, da se učitelj v treušolskem delu sploh, kake tehnike, s katero učencem bolje in pravilneje poda snov.

Prav gotovo je tudi treba ugotoviti, ali je učitelj izhajal iz izkušnje učencev, od opozovanja predmetov in prirodnih pojavov, ali so učenci z zavestno aktivnostjo sami pomagali pri razjasnitvi pojmov in predstav, kako je bilo izvedeno posloženje odnosno kako so prišli do pravih in definicij, zakonov.

Učitelj naj pri podajanju snovi vzame primeren prostor v učilnici, odkoder ima najboljši pregled nad vsem učenci. Nikakor ne sme imeti učencev za svojimi hrbtom. Niti lepo niti dobro ni, če napravi s svojo hojo v učni uri več kilometrov. Nevzgojno je v kakršnem koli smislu kričati nad učenci, jih obmetavati z neprimernimi primki in jih ironizirati, ker s tem učitelj izgublja ugled že pri učencih, po njih pa tudi pri starših. Poučevati je treba resno in z uravnovešenim, toplim glasom. Kdor tega ne zna, naj se pa nauči.

Razumljivo je, da naj ocenjevanje učne ure ne našleva samo pomankljivosti oziroma negativnih strani, marveč je treba omeniti tudi pozitivne, na kar navadno pozabljamo. Pri tem je treba upoštevati tudi pogoje, ob katerih učitelj dela.

Skušal sem na kratko podati nekaj smernic za analizo učne ure, ker se mi zdi, da je to potrebno, če hočemo s konstruktivno in objektivno kritiko izboljšati kvaliteto našega šolskega dela. Kritika naj bo vedno na dostojni visini, tovariški, dobromamerna.

Analiza učne ure ne bi smela biti takoj po končanem pouku, marveč po določenem odmoru, da bi imel učitelj dovolj časa za premislek, kako bo avtorizirala invencija, morda tudi tiho ocenil najprej sam svoj malo fantazije, ker je včasih nastop.

Razpis

Uprava Vajenskega doma v Kopru
razpisuje

2no mesto UČITELJA, vzgojitelja v domu

1. Delo z dijaki Industrijske kovinarske šole v Kopru in delo z ostalimi vajenci raznih obrti;
2. nastop službe takoj;
3. hrana v domu po režijskih stroških;
4. stanovanje (samsko) na razpolago v domu;
5. plača po tarifnem pravilniku.

Prošnje je poslati čimprej na upravo Vajenskega doma v Kopru. — Prednost namestitve imajo učitelji.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na naslednje učne knjige, zlasti na knjige za tuje jezike:

- Grad, FRANCOSKA VADNICA I. Cena 120 din
- Grad, FRANCOSKA VADNICA II. Cena 80 din
- Grad, FRANCOSKA VADNICA III. Cena 90 din
- Rakuša, ESPERANTO I. Cena 240 din.

Pred izidom so naslednje knjige:

- Vodnik, NEMŠKA VADNICA III. (Prva polovica januarja)
- Kranjec-Vazzaz, ZEMLJEPIS JUGOSLAVIJE za I. razred gimnazij (Prva polovica januarja)
- Kranjec-Savnik, ZEMLJEPIS JUGOSLAVIJE za IV. razred gimnazij (Januar)
- Mlakar, STROKOVNO RAČUNSTVO ZA VAJENCE (Januar)

NOVE KNJIGE

- KNJIŽNICA »CEBELICA«
4. knjiga Norveška narodna »Pošteni noviči« — knjigo razpošljamo.
  - 5. knjiga P. Kunaver: »Nebo nad nami«, il. M. Lebez — izide prve dni v mesecu februarju. (cena: broš. 50 din, kart 110 din)
  - KNJIŽNICA »SINIJA GALEB«
4. knjiga I. A. Efremov: »Zvezdne ladje«, il. M. Amolčić — knjigo razpošljamo.
  - 5. knjiga Montgoleri: »Rumenooki« — izide prve dni v mesecu februarju. (cena: broš. 90 din, ppl. 150 din)
  - ZBIRKA »ZLATA PTICA«
Hauffove pravljice — druga knjizica iz programa 1956-1957. Cena za prednaročnike 300 din.
  - ZBIRKA »IZ ŽIVLJENJA ŽIVALI«
M. Zel: »Morski svet«, il. V. Cotič in dr. J. Zhanel — zadnja knjizica iz lanskega letnega programa. — Cena za prednaročnike 300 din.
- Obveščamo vsa upraviteljstva in poverjenike, da smo pri pošiljki knjig »Pošteni noviči« in »Hauffove pravljice« izpustili vezane izvode, čeravno so v računu, ker nam jih tiskarna ni dostavila. Knjige prejmejo vse šole do konca meseca januarja.

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA«
Ljubljana, Tomšičeva ulica 2

Vsem naročnikom Prosvetnega delavca

Neredno plačevanje naročnine in pomanjkljivo obveščanje o spremembah primikov in kraja službovanja povzročata upravi pri razpošiljanju prav vsake številke Prosvetnega delavca številne težave in tudi stroške. Da bi se v bodoče izognili raznim neprijetnostim in da bi vsi naročniki naš list redno in pravočasno prejemali, opozarja uprava Prosvetnega delavca vse naročnike na naslednje:

1. Prosvetni delavec, šolska vodstva in druge prosvetne ustanove, ki še niso poravnali naročnine za prejšnja leta, naj to nemudoma stori.
2. Šolska vodstva, blagajniški društvi pa tudi posamezni naročniki naj nam ne nakazujejo naročnine za vsak mesec sproti, temveč naj jo pošiljajo vsaj za tri ali štiri mesece skupaj. Tako nam bodo prihranili mnogo dela.
3. Pri tem naj ne pozabijo na hrbtni strani položnice ali na priloženem seznamu pripisati, za katero leto, tromesečje ali četrtletje so poslali naročnino.
4. Steherno spremembo primka ali kraja službovanja sporočite upravi brez odlašanja, da lahko do izida naslednje številke ukrene vse potrebno, da bo vsak naročnik list prejel že na novem službenem mestu. Potem se ne bo več dogajalo, da pošilja uprava časopis isti osebi v dva različna kraja in dva različna primka, pa tudi pošta nam ne bo več vračala po izidu vsake številke po nekaj izvodov s pripombo »odpovedno ali nepoznano«.
5. Zato prosim upravo PD šolska vodstva in blagajniške društva, da v seznanjenih pri svojih novih članih vedno navadejo, od kod so prišli oziroma ali je to sploh njihovo prav službeno mesto. Prav tako naj nam sporoče novi kraj službovanja in pošto tistih svojih članov, ki so bili premeščeni kam drugam.

Uprava Prosvetnega delavca

Predpisi, ki urejajo pravice učnega in vzgojnega osebja

Se vedno se dogaja, da naši člani ne poznajo predpisov, ki urejajo delovna razmerja v prosvetni službi. V naslednjem navajamo tiste zakonske predpise, ki urejajo pravice učnega in vzgojnega osebja.

Uredba o nazivih in plačah uslužbencev v prosvetno — znanstveni službi (Ur. l. FLRJ št. 14-52);

Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o nazivih in plačah uslužbencev v prosvetno — znanstveni službi (Ur. list FLRJ št. 1-56);

Uredba o povečanju plač, nagrad vajencev, invalidskih prejemkov, pokojnin, invalidnin in otroških dodatkov (Ur. l. FLRJ št. 31-55);

Uredba o povečanju plač uslužbencev in delavcev, ki so zaposleni pri državnih uradih in ustanovah (Ur. l. FLRJ št. 25-54);

Temeljna uredba o nazivih in plačah uslužbencev držav

ni organov (Ur. list FLRJ št. 4-54);

Odlok o posebnih dodatkih za učno vzgojno osebje (Ur. l. LRS št. 38-54);

Odlok o honorarni službi, o delovni obveznosti in o nagrajevanju za nadurno delo v prosvetno-znanstveni službi v šolah in drugih vzgojnih zavodih (Ur. list LRS št. 6-56);

Odlok o položajnih dodatkih za uslužbenke prosvetno-znanstvene službe (Urad. list LRS št. 38-54);

Uredba o pravici učiteljev, vzgojiteljev in profesorjev do brezplačnega stanovanja in kuriva (Ur. list št. 22-50).

Pravilnik o pripraviški službi, strokovnih izpitih in tečajih za uslužbenke prosvetno-znanstvene službe (Ur. list FLRJ št. 29-51);

Uredba o povečanju plač uslužbencev in delavcev državnih organov in zavodov (Ur. l. FLRJ št. 53-56).

Cvetko Kristan